

Översättning av oral poesi:
En analys av svenska bibelöversättningar av Psalm 27:1–6

Johanna Rönnlund
VID vitenskapelige høgskole
Stavanger

Masteroppsats
Master i teologi och religionsstudier

Antal ord: 26 543

28/5 2021

Abstract

Based on the theories and methods of biblical performance criticism, this study examines Psalm 27:1–6 as oral performance. The purpose is to investigate to what degree an analysis of the Psalter as oral literature, exemplified through Ps 27:1–6, can provide insights for Bible translation into Swedish today.

The initial exegetical analysis combines Ernst Wendland's methods for oral exegesis with Adele Berlin's and Robert Alter's insights in parallelism. The analysis identifies a significant number of poetic devices originating from oral discourse. Examples include extensive repetition of words, themes, and sounds, as well as introductory rhetorical questions, graphic imagery, descriptions of gestures, in addition to parallelism on every level of the language.

After this, the study analyses the text of Ps 27:1–6 in two Swedish Bible translations, *Kyrkobibel 1917* (KB1917) and *Bibel 2000*, in order to see to what extent these qualities are transferred. The results indicate that the oral qualities are transferred to a varied and limited degree. The semantically based parallelism is transferred to a high degree, although some idiomatic translations remove qualities from oral discourse. The repetition of words and sounds are transferred only partly, however, KB1917 transfer the repeated words to a higher degree than *Bibel 2000*.

Finally, the study presents a translation that intends a) to render the Hebrew to the highest extent possible in intelligible Swedish and b) to transfer in the highest extent possible qualities from oral discourse. The translation presented transfers the characteristics of oral discourse to a higher degree than both the Swedish translations analysed, indicating the value of analysing the text as oral performance.

Key words: Psalm 27:1–6, biblical performance criticism, oral performance, Ernst Wendland, Adele Berlin, Robert Alter, biblical poetry, parallelism, Bible translation, Swedish, *Kyrkobibel 1917*, *Bibel 2000*

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Introduktion	1
1.2 Frågeställning	1
1.3 Metod	2
2 Teori	3
2.1 Biblical performance criticism	3
2.2 Översättning <i>av</i> och <i>för</i> uppträdande	5
2.3 BPC och Psaltaren	8
3 Exegetisk analys av Ps 27:1–6	9
3.1 Inledning	9
3.2 Textanalys	10
3.2.1 Introduktion	10
3.2.2 Struktur	11
3.2.3 Poetisk analys	12
4 Analys av bibelöversättningar	33
4.1 Inledning	33
4.1.1 Kyrkobibel 1917	34
4.1.2 Bibel 2000	34
4.2 Textanalys	35
5 Egen översättning och sammanfattande analys	54
5.1 Egen översättning	54
5.2.1 Översättning Ps 27:1–6	54
5.2.2 Analys av översättning	55
5.2 Sammanfattande analys	63
6 Avslutning	71
6.1 Sammanfattning och slutsats	71
6.2 Avslutande kommentar	72
7 Bibliografi	73

1 Inledning

1.1 Introduktion

Genom årtusenden har människor bett och sjungit Psaltarens texter i såväl synagogor och kyrkor som hem. Många av den hebreiska poesins särdrag är typiska för primärt orala kulturer, och vittnar om bönerns orala tradering och bruk. Genom dessa stildrag är Psaltarens ursprung som oralt använda böner/sånger synligt även i den hebreiska bibelns (HB) fastlagda texter.

Trots att 2000-talets Sverige är ett massläsningssamhälle med hög läskunnighet, så fortsätter människor att läsa högt, be och sjunga Psaltarens texter. Det orala bruket av Psaltaren fortsätter så – men i översättning. Är svenska översättningar anpassade för detta orala bruk? Och i vilken utsträckning är de poetiska stildrag i Psaltaren som härrör från oral diskurs, överförda och överförbara i översättning till svenska? Är det möjligt att använda den hebreiska poesins stildrag och orala/aurala kvaliteter för att skapa en översättning på svenska lämpad för oralt bruk?

Syftet med detta studium är att analysera Psaltaren som oral litteratur utifrån poetiska stildrag som exempelvis parallellismer, fonetiska upprepningar, metaforer och bildspråk, samt att undersöka i vilken mån dessa kvaliteter är överförda och överförbara till svenska. Ett fallstudium av Ps 27:1–6 som oral litteratur samt en analys av i vilken grad två svenska bibelöversättningar har överfört textens poetiska kvaliteter, avslutas med en presentation av en översättning som utgår från textens poetiska stildrag.

1.2 Frågeställning

Huvudfråga:

I vilken grad kan en analys av Psaltaren, exemplifierad genom Ps 27:1–6, som oral litteratur ge insikter in i bibelöversättning till svenska?

Underfrågor:

- Vilka stildrag i Ps 27:1–6 är karaktäristiska för oral poesi?
- I vilken mån är dessa stildrag överförda i två svenska bibelöversättningar?
- I vilken mån är det möjligt att överföra dessa stildrag i översättning till svenska?

1.3 Metod

För att svara på dessa frågor kommer jag, som nämnt ovan, att göra ett fallstudium av Ps 27:1–6. Studiets omfattning gör att analysen begränsas till v 1–6.¹ Jag kommer att analysera den masoretiska texten (MT) med fokus på att identifiera stildrag i texten som är vanliga i oral diskurs. Som grund för analysen ligger Ernst Wendlands redogörelse för stildrag som förekommer frekvent i oral litteratur.² Adele Berlins och Robert Alters insikter i hebreiska poesi och parallellism fördjupar den poetiska analysen.³

Efter detta kommer en analys av två svenska bibelöversättningar av texten att undersöka hur och i vilken utsträckning de översätter hebreiskans poetiska, strukturella och fonetiska stildrag.

I en avslutande analys kommer slutligen en översättning av texten att presenteras. Denna översättning syftar till att a) i så hög grad som möjligt återge betydelsen av hebreiskan på förståelig svenska och b) att i så hög grad som möjligt återge psalmens poetiska stildrag som härrör från dess bakgrund som oralt brukad text.

En inledande introduktion kommer att ge en kort överblick över bibelöversättningarnas tillkomsthistoria och teoretiska utgångslägen. Syftet med detta studium är dock inte att undersöka översättningsteorier och vilken påverkan dessa har haft på bibelöversättningarna. Syftet är inte heller att dra slutsatser om på vilket sätt eller i vilka sammanhang israeliterna använde Psaltarens texter i ursprungskontexten. Fokus ligger på att med utgångsläget i Psaltaren som oral litteratur, identifiera stildrag karaktäristiska för oral diskurs och undersöka i vilken mån dessa är överförda och överförbara vid översättning.

¹ Analysen begränsas till v 1–6. För att skapa ett större djup i analysen av upprepade ord kommer ord som upprepas även i den andra delen av psalmen att analyseras i viss utsträckning.

² Ernst R. Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language: The Case of the New Testament Epistles* (Lewiston: Edwin Mellen Pr, 2008).

³ Adele Berlin, *The dynamics of biblical parallelism* (Bloomington: Indiana Univ. Press, 1985); Robert Alter, *The Art of Biblical Poetry* (New York, 2011).

2 Teori

2.1 Biblical performance criticism

Inom ramen för biblical performance criticism (BPC) fokuserar forskare på det gamla Israel och Juda, samt det hellenistiska Grekland, som orala kulturer. Med metoder från bland annat historisk-kritisk forskning och mer litterärt orienterade metoder, speech-act theory och retorik analyserar de antika texter utifrån hur de kan ha använts som uppträdande i sin ursprungskontext.⁴ Sedan 1990-talet har BPC vuxit fram och etablerats som en fristående gren inom bibelvetenskapen. I en viktig artikel från 2006 etablerade David Rhoads namnet *biblical performance criticism*.⁵ Efter detta har flera forskare skrivit arbeten inom fältet och det har även kommit en bokserie i ämnet.⁶ Bruket av begreppet *performance* (uppträdande) har föranlett viss diskussion. Rhoads menar att begreppet *performance* är det som bäst kommunicerar att antika framföranden av texter var mer än föreläsningar, eller gemensamma uppläsningar. De var fantasifulla, dramatiska och konstnärliga *uppträdanden* utförda av personer med träning och talang.⁷ Wendland föredrar ordet *proclamation* (proklamation), då han menar att detta är en mer neutral term som bättre stämmer överens med religiös kommunikation av texter. Vidare menar han att fokus alltid har varit på textens innehåll och inte på framträdandets karaktär, vilket ordet *uppträdande* antyder.⁸ Som Wendland argumenterar är ordet *proclamation* mer neutralt, men majoriteten forskare inom BPC använder begreppet *performance*. Detta studium följer därför majoriteten av forskare och använder begreppet *uppträdande*. Ordet *uppträdande* kommunicerar att kommunikationen av religiösa texter genom historien varit färgstarka och fantasifulla, men ordet bör förstås som att det omfattar även nutida offentlig kommunikation av religiösa texter.

⁴ Dessa undersökningar analyserar både Bibelns texter och utombibliska texter, som exempelvis retorikböcker. James A. Maxey, "Biblical Performance Criticism and Bible Translation: An Expanding Dialogue", i *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, red. James A. Maxey och Wendland, Ernst R., Biblical Performance Criticism, Volume 6 (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012), 2–4.

⁵ Maxey, 2–3.

⁶ Se till exempel: James A. Maxey, *From Orality to Orality: A New Paradigm for Contextual Translation of the Bible*, Illustrated edition (Eugene, Or: Cascade Books, 2009); Jeanette Mathews, *Prophets as Performers: Biblical Performance Criticism and Israel's Prophets* (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2020); Terry Giles och William J. Doan, *The Story of Naomi-The Book of Ruth: From Gender to Politics* (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2016); Richard A. Horsley, *Text and Tradition in Performance and Writing*, Illustrated edition (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2013); Robert D. II OFS Miller, *Oral Tradition in Ancient Israel* (Cascade Books, 2021); Margaret E. Lee, *Sound Matters: 16* (Eugene, Oregon, 2018); J. A. Loubser och Werner H. Kelber, *Oral and Manuscript Culture in the Bible: Studies on the Media Texture of the New Testament--Explorative Hermeneutics* (Cascade Books, an Imprint of Wipf and Stock Publishers, 2013).

⁷ Maxey, "Biblical Performance Criticism and Bible Translation: An Expanding Dialogue", 2–3.

⁸ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 54.

De samhällen där Bibelns texter växte fram var primärt oralt orienterade kulturer med låg läskunnighet. Detta innebar att det huvudsakliga mediet för att få del av Bibelns texter var muntliga framträdanden av lärda personer. Dessa texter, "long-duration texts" med David Carrs term,⁹ förmedlades mellan generationer genom både muntliga uppträdanden och utbildning av nya generationer framförare. Framföraren lärde sig texterna utantill för att kunna förmedla dem till åhörarna i uppträdanden präglade av retorik, dramatik och känslouttryck.¹⁰ Framföraren läste inte innantill från de bibliska manuskripten, utan manuskripten fungerade som en påminnelse om någonting de redan kunde.¹¹ För att underlätta framträdanden fylldes texterna av kvaliteter som bistod både talaren och lyssnaren; Parallellismer, kiasmer, inclusio, upprepade ord, fonetisk repetition och ordlekar skapade engagemang hos åhörarna, samtidigt som de underlättade framförarens inläring av texterna.¹² Alla dessa stildrag är vanliga i hebreisk poesi i allmänhet, och Psaltaren i synnerhet.

Eftersom dessa stildrag har satt en så tydlig prägel på Psaltaren, kräver en exeges av dess texter en bearbetning av dessa poetiska stilmedel. En exeges som utgår från textens oralitet är därför ett värdefullt verktyg i behandling av Psaltaren. Ernst Wendland beskriver en oralt orienterat exeget så här:

Orality-oriented exegetes thus seek to identify the distinctive characteristics of oral articulation and aural apprehension that were built into the biblical documents, whether deliberately or intuitively by the author-composer, and to determine their precise semantic or pragmatic significance.¹³

En oralt orienterad exeget fokuserar alltså på att identifiera de stildrag i texten som härrör från textens orala förmedling och aurala mottagande, samt analysera dess betydelse för texten. Analysen omfattar både de stildrag som författare/redaktörer medvetet och omedvetet har inkorporerat i texten.

⁹ Carr använder begreppet "long-duration texts" om såväl nedskrivna som oralt traderade texter som traderades mellan generationer. Han skriver: "that is, texts that were consciously transmitted from generation to generation." David M. Carr, *Writing on the Tablet of the Heart: Origins of Scripture and Literature*, 1st edition (Oxford University Press, 2005), 19.

¹⁰ Maxey, "Biblical Performance Criticism and Bible Translation: An Expanding Dialogue", 1–4.

¹¹ David Carr liknar bruket av manuskripten i denna period med bruket av noter hos en musiker som redan kan stycket den spelar. Carr, *Writing on the Tablet of the Heart*, 4.

¹² Lourens de Vries, "Local Oral-Written Interfaces and the Nature, Transmission, Performance, and Translation of Biblical Texts", i *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, red. James A. Maxey och Ernst R. Wendland, Biblical Performance Criticism, Volume 6 (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012), 68–75.

¹³ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 28.

Wendland redogör för ett stort antal stildrag i den bibliska litteraturen som är ett resultat av texternas orala tradering och bruk. Han nämner exempelvis retorik som engagerar och skapar delaktighet hos lyssnaren (exempelvis uppmaningar), känslouttryck och utrop, aurala och minnestekniska kvaliteter (som välkända formuleringar, parallellism, kiasmer med mera), märkliga grammatiska formuleringar, repetition (på alla lingvistiska nivåer) samt intensivt bildspråk som levandegör berättelsen för åhörarna.¹⁴ En analys som identifierar dessa och liknande orala stildrag i texten bidrar till en större förståelse för textens orala tradering, vilket också ger insikter in i bibelöversättning idag.

2.2 Översättning *av* och *för* uppträdande

Det primära fokuset i BPC är, som nämnt ovan, att analysera Bibelns texter utifrån hur de kan ha blivit använda som uppträdande i sin originalkontext. Men utifrån BPCs teoribildning och metoder utgår forskare också från texterna som oral litteratur, och fokuserar på hur texterna kan översättas för uppträdande in i en nutida kontext.¹⁵ Dessa två utgångslägen går att formulera som ”translations of performance (antiquity) and translations for performance (today).”¹⁶ Översättning *av* uppträdande är en översättning som i så hög utsträckning som möjligt överför textens stildrag från oral diskurs, medan en översättning *för* uppträdande syftar till att skapa en översättning som det går att uppträda med i en specifik kontext idag. Det är dock möjligt att sammanföra dessa, Dan Nässelqvist skriver:

We can make a translation that captures some important aspects of a New Testament text as an orally delivered text. We can also make a translation that facilitates contemporary delivery, especially if we address how the original oral dimension may be preserved in a new setting. Therefore, a translation of performance as well as for performance is a realistic ambition. In fact, when we combine these pursuits, we find that they reinforce each other. The best way to translate a biblical text for contemporary performance may be to concentrate on how the text (in its source language) is structured to emphasize, inform, and influence, and then to find corresponding ways of achieving the same effects that are natural to the host language.¹⁷

Nässelqvist argumenterar således för det realistiska i att översätta både *av* och *för* uppträdande. Vidare menar han att det bästa sättet att översätta *för* uppträdande, kan vara att

¹⁴ Wendland, 24–30.

¹⁵ Maxey, ”Biblical Performance Criticism and Bible Translation: An Expanding Dialogue”, 1–4.

¹⁶ Maxey, 4.

¹⁷ Dan Nässelqvist, ”Translating the Aural Gospel: The Use of Sound Analysis in Performance-Oriented Translation”, i *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, red. James A. Maxey och Ernst R. Wendland, Biblical Performance Criticism, Volume 6 (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012), 50.

göra en översättning *av* uppträdande. Wendland argumenterar för att en översättning bör ta hänsyn till textens semantiska betydelse, dess form samt dess retorik eftersom alla dessa delar är betydelsebärande.¹⁸ Han menar att en översättning, utöver textens semantiska betydelse, behöver förmedla dess konstnärskap och skönhet samt vara ”sound sensitive,”¹⁹ något som är av särskild vikt vid översättning av poesi.²⁰ En översättning *av* uppträdande utgår både från grundspråkets semantiska betydelse och dess form, och därigenom är detta ett sätt att återge de tre betydelsebärande delarna av texten.²¹ Då grundtexten dessutom är starkt präglad av en oral diskurs, kan en översättning som tar hänsyn till dessa drag även vara lämpad *för* uppträdande idag.

Flera forskare har arbetat med översättningar som syftar till att vara en översättning *för* uppträdande, många inriktade på översättning till olika afrikanska språk. I boken *From Orality to Orality* argumenterar Maxey för översättning som en form av kontextuell teologi, och med exempel från Vuté-folket i Kamerun beskriver han en översättning som går från NTs oralitet till Vuté-folkets oralitet.²² Phil Noss har skrivit om ideofoner i bibelöversättningar på gbaya,²³ Jill Karlik har arbetat med tolkade bibelöversättningar på manjaku,²⁴ och Wendland har arbetat med översättning för uppträdande på bland annat tonga och chewa.²⁵ Behovet av att skapa översättningar för uppträdande blir uppenbart i flera av dessa kontexter där den utpräglade orala kulturen kräver ett berättande som går bortom det skrivna ordet.²⁶

BPCs metoder och teorier är dock relevanta även vid analys av svenska bibelöversättningar. Lourens de Vries argumenterar övertygande för att den skarpa gräns som forskare tidigare drog mellan orala och litterära samhällen är felaktig. I alla samhällen som har skriftspråk och läskunnighet finns ett nära samspel mellan det skrivna och orala. de Vries

¹⁸ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 368–69.

¹⁹ Wendland, 373.

²⁰ Wendland nämner ett stort antal av poetiska stildrag vanligt förekommande i Psaltaren, exempelvis bildspråk, parallellism, upprepningar och retoriska frågor. Wendland, 233–34.

²¹ Wendland argumenterar för litterär funktionell ekvivalens (LiFE) som han menar möjliggör för översättare att fånga in alla dessa betydelsebärande aspekter av språket på ett sätt som är naturligt på målspråket. Wendland, 263–67.

²² Maxey, *From Orality to Orality*.

²³ Philip C. Noss, ”Sound and Meaning in the Gbaya Bible: Ideophones, Performance, and Bible Translation”, i *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, red. James A. Maxey och Ernst R. Wendland, vol. Volume 6, Biblical Performance Criticism (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012), 99–118.

²⁴ Jill Karlik, ”Translation and Performance: Interpreter-mediated Scriptures in Manjaku”, i *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, red. James A. Maxey och Ernst R. Wendland, Biblical Performance Criticism, Volume 6 (Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012), 179–216.

²⁵ Ernst R. Wendland, ”Oral-Aural Dynamics of the Word: With Special Reference to John 17”, *Neotestamentica: Journal of the New Testament Society of South Africa* 26, nr 1 (1992): 19–43.

²⁶ Se till exempel Maxeys redogörelse för arbetet med översättning av NT till Vuté. Maxey, *From Orality to Orality*.

skriver: "Written shopping lists are paratactic and highly concrete; spoken sermons can show abstractness and complex syntax associated with written styles. The oral and the written dimensions are intimately connected, have many points of contact and coevolve."²⁷ Här använder de Vries exemplet handlingslistor för att beskriva relationen mellan det skrivna och talade. Handlingslistor har egenskaper som normalt tillskrivs det talade ordet – trots att de är skrivna – medan talade predikningar har många av de kvaliteter som vanligen tillskrivs det skrivna ordet.

Trots att Sverige har en hög grad av läs- och skrivkunnighet finns det även talad kultur, både i form av teater, poesi och annat, som samspelar med det skrivna språket. Detta nära samspel mellan det skrivna och talade språket finns även representerat i bibelöversättningar. Trots att Bibelns texter är nedskrivna och översatta i skrift så används de både oralt i gemensamma läsningar och enskilt i tyst läsning. Religiösa ledare i olika sammanhang utlägger och citerar skrifterna fritt i talade predikningar, böner och liturgi. Musiker tonsätter översättningar, och i såväl akademi som i religiösa sammanhang läser människor texterna i grupp och samtalar om dem. På det sättet finns samspelet mellan det skrivna och talade tydligt representerat i bibelöversättningar. Wendland skriver: "every public reading of Scripture is a 'proclamation' [performance] of sorts."²⁸ Utifrån Wendlands perspektiv är alltså varje offentlig högläsning i såväl gudstjänst, synagoga som akademisk kontext ett uppträdande.²⁹ I svensk kontext uppträder människor med Bibelns texter på regelbunden basis, vilket gör det relevant att analysera bibelöversättningar utifrån dess orala/aurala kvaliteter.

En sådan analys av svenska bibelöversättningar tar sin utgångspunkt i den oralt orienterade exeges som Wendland beskrivit ovan.³⁰ Precis som vid exeges av grundtexten är utgångsläget att analysera översättningarnas orala kvaliteter och dess betydelse för texten. Analysen omfattar därför likväl de stildrag som översättare inkorporerat i texten medvetet som de som inkorporerats omedvetet.

²⁷ de Vries, "Local Oral-Written Interfaces and the Nature, Transmission, Performance, and Translation of Biblical Texts", 70.

²⁸ Som redogjort för ovan, föredrar Wendland begreppet *proclamation* framför *performance*. Då majoriteten av forskare inom BPC använder begreppet *performance* använder detta studium det begreppet. Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 376.

²⁹ För Wendlands reflektioner kring begreppen *proclamation* och *performance*, se Wendland, 54.

³⁰ Wendland, 28.

2.3 BPC och Psaltaren

Det gamla Israel och Juda var orala samhällen,³¹ parallellt med utvecklingen av skrifter och läskunnighet. Robert Miller redogör för att den stora majoriteten fick del av skrifterna genom muntliga framträdanden, både innan och långt efter att texterna var nedskrivna. Förhållandet mellan det orala och det litterära var alltså inte linjärt (först förmedlades texterna oralt – sedan skrevs de ner), utan texten har förmedlats oralt och i skriftlig form parallellt.³²

En relevant fråga i utvärderingen av en texts relation till oral diskurs är huruvida texterna har tillkommit vid orala framträdanden, eller om de tillkom skriftligt och sedan brukades muntligt. Utifrån Millers syn på det orala och litterära i Israel så är det sannolikt att skrifterna har tillkommit skriftligt och oralt parallellt. Psaltarens texter har fungerat som böner, sånger och liturgier använda i gemenskap, och oavsett om de tillkom oralt eller skriftligt så har de formulerats för oralt bruk. Om ett sådant författande skriver Wendland:

Presumably, a "listening" audience was always anticipated in the empathetic author's mind as he composed his text – "by ear" as it were – either immediately in a live performance or mediately in anticipation of an oral-aural presentation.³³

Han menar alltså att en författare som formulerar en text med en lyssnande publik i åtanke, formulerar texten för oralt framträdande. Oavsett om en text ursprungligen skapades i skrift eller muntligt (eller mer sannolikt – parallellt), så är den skapad för att talas och höras, och således präglade av oral diskurs. Givet Psaltarens funktion som oralt brukad text, bör dess författare ha formulerat texterna med en oral-aural proklamation i åtanke. Detta gör att Psaltarens litteratur är präglad av oral diskurs oavsett i vilken form den först författades.

Efter denna överblick över studiets teoretiska utgångslägen följer en exegetisk analys av Psalm 27:1–6.

³¹ Det råder oenighet gällande i vilken grad framförare i en för-rabbinsk judisk kontext hade möjlighet att ta sig friheter med texten för att underlätta uppträdande. Robert Miller analyserar HBs prosaiska texter och menar att framförare av HBs texter (likt framförare av NTs texter) hade möjlighet att ta sig stora friheter vid framträdandet. Detta gör HBs texter lika bra för analys som NTs texter. Wendland menar att det i den HBs ursprungskontext fanns en strikt syn på korrekt återgivning av texterna, vilket minskade framträdarens möjlighet till att anpassa texten för framträdandets skull. Om Wendlands perspektiv är korrekt har framförare haft mindre frihet vid sina framföranden, vilket leder till att historiska framträdanden sannolikt har legat nära HBs texter. Texterna är därmed goda återgivningar av framträdanden och mer lämpade för analys än NTs texter. Miller, *Oral Tradition in Ancient Israel*, 63–65; Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 53.

³² Millers övertygande resonemang utgår från ett samspel mellan det orala och det skriftliga, i kontrast till den tydliga motsättning mellan dessa som tidigare präglade diskussionen, se de Vries argumentation ovan. Miller, *Oral Tradition in Ancient Israel*, 53–73; de Vries, "Local Oral-Written Interfaces and the Nature, Transmission, Performance, and Translation of Biblical Texts".

³³ Notera att han i kontexten inte refererar till Psaltaren, utan till NTs skrifter. Citatet går dock mycket väl att applicera även på Psaltarens texter. Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 18.

3 Exegetisk analys av Ps 27:1–6

3.1 Inledning

I likhet med majoriteten av psalmerna i Psaltarens första bok inleder rubriken לְדָוִד Psalm 27.³⁴ Dessa rubriker är svårtydda då både den hebreiska prepositionen לְ samt namnet David har en viss dubbeltydighet. Som Craigie redogör för har prepositionen לְ flera möjliga funktioner och kan både översättas *av* (vilket indikerar författarskap), *till* (alltså fungera som dedikation), eller *för* (för att användas av). David kan både syfta på kung David och Davids kungliga hus och släkt.³⁵ Denna ambiguitet har genererat en rad olika tolkningar av forskare.³⁶

Psalm 27 har två distinkta delar, v 1–6 och 7–14. Den första delen uttrycker psalmistens tillit till och trygghet i JHVH, medan den andra är formulerad som en bön i en krissituation. Det tydliga skiftet mellan v 6 och 7 ledde Hermann Gunkel till att hävda att den bestod av två psalmer, en tolkning många forskare anammade. Den första delen är vanligen klassificerad som en tillitspsalm (psalm of confidence) och den andra som en individuell klagopsalm (individual lament).³⁷ Peter Craigie redogör för att skillnaderna mellan den första och andra delen gäller både a) formen, då tilltalet till JHVH skiftar från tredje till andra person mellan vers 6 och 7; samt b) innehållet, då fokus flyttar från tilliten till JHVH till bön om hjälp.³⁸

Psalmens skifte i fokus har skapat oenighet gällande genresättning. Vissa forskare, däribland Craigie, klassificerar psalmen som en konungapsalm. Craigie argumenterar för detta utifrån bland annat de militära motiven (v 3) och aspekten av JHVHs föräldraskap (v 10).³⁹ Rolf Jacobson tolkar däremot psalmens militära bilder som metaforer, vilket nedtonar de militära motiven och därmed de kungliga konnotationerna. Jacobson håller samman psalmens två perspektiv av tillit och bön om hjälp, som han anser hör ihop med varandra. Han menar att både uttryck av tillit och böner om hjälp uppstår i hotfulla situationer, och att de i psalmen har en retorisk funktion att förstärka varandra.⁴⁰ Han skriver: ”The psalmist is in a situation of

³⁴ Psaltarens första bok består av psalmerna 3–41. Ps 1–2 fungerar som en inledning till hela boken och har ingen rubrik. Även Ps 10 samt 33 saknar överskrift. Ernest C. Lucas, *Exploring the Old Testament: A Guide to the Psalms and Wisdom Literature* (IVP Academic, 2016), 26–27.

³⁵ Peter C. Craigie och Marvin Tate, *Word Biblical Commentary: Psalms 1-50*, 2nd edition (Nashville: Thomas Nelson Inc, 2004), 31–35.

³⁶ Dale A. Brueggemann, ”Psalms 4: Titles”, i *Dictionary of the Old Testament: Wisdom, Poetry & Writings*, red. Tremper III Longman och Peter Enns (Downers Grove, Ill. : Nottingham, England: InterVarsity Press, 2008), 613–21; Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 31–35; Lucas, *Exploring the Old Testament*, 19–21.

³⁷ Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 230.

³⁸ Craigie och Tate, 230–31.

³⁹ Craigie och Tate, 231–35.

⁴⁰ Rolf A. Jacobson, ”Psalm 27: Trust in the Day of Trouble”, i *The Book of Psalms*, New International Commentary on the Old Testament (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2014), 265.

need. The trust expressed at the beginning and end of the psalm is genuine, but it also rhetorically fuels the pleas that dominate the center of the psalm.”⁴¹

Detta studium följer Jacobsons genresättning av psalmen. Psalmens kungliga konnotationer är vaga, och även om delar av de militära bilderna inte tolkas som metaforer så innebär detta inte att psalmisten per definition är kung. Vidare talar psalmens bredare kontext för att den är en bön om hjälp samt ett uttryck för tillit i nöd, då både psalm 25, 26 och 28 är böner om hjälp utan konkreta kungliga inslag. Fördelen med Jacobsons perspektiv är också att det betraktar psalmen som en helhet, och tar fasta på dess två stora teman.⁴² Liknande skiften från lovprisning till klagan finns representerat även i andra psaltarpsalmer.⁴³ Psalmens delar håller samman dels genom upprepningen av ord,⁴⁴ och dels genom de avslutande verserna (v 13 och 14), som återvänder både till temat om psalmistens tillit som dominerar v 1–6, och refererar till JHVH i tredje person. Psalmerna hålls även samman av ett *inclusio* då gudsnamnet inleder och avslutar psalmen.

Utifrån dessa perspektiv behandlar detta studium psalmen som en helhet bestående av två kompletterande delar med olika fokus. Studiets avgränsning till v 1–6 är alltså baserat på studiets begränsningar i utrymme och inte på Gunkels förståelse av psalmens tillkomst.

Efter denna korta introduktion följer en poetisk analys av Ps 27 med fokus på psalmens kvaliteter som oral litteratur.

3.2 Textanalys

3.2.1 Introduktion

Studiet av hebreisk poesi är på många sätt analys av parallellism, och länge var poesi och parallellism synonyma i bibelvetenskapen. Adele Berlin definierar hebreisk poesi som *förhöjd stil* (elevated style). Hon skriver: ”Elevated style is largely the product of two elements: terseness and parallelism. Where these two occur to a high degree we have what would be

⁴¹ Jacobson, 264–65.

⁴² Fokuset i detta studium tillåter inte en djupare analys än denna korta överblick över diskussionen gällande psalmens genre och tolkningshistoria.

⁴³ Se Ps 89 samt 9-10. John Goldingay, *Psalms, Vol. 1: Psalms 1-41*, red. Tremper Longman III, Illustrated edition (Grand Rapids, Mich: Baker Academic, 2006), 396.

⁴⁴ Utöver gudsnamnet så förekommer följande ord i båda psalmens delar: *אֱלֹהִים* i v 1, 9; *צָר* i v 2, 12; *לֵב* i v 3, 8, 14; *קוֹם* i v 3, 12; *בְּקֶשׁ* i v 4, 8; *הַיְיָ* i v 1, 4, 13. Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 231.

called (by everyone but Kugel) poetry.”⁴⁵ Berlin definierar alltså poesi som förhöjd stil karaktäriserad av att den är koncis och innehåller mycket parallellism. Parallellismen rör sig på alla språkets nivåer, och inkluderar därmed såväl semantik, syntax samt fonetik.⁴⁶

Robert Lowth studerade den hebreiska parallellismen och utvecklade en tredelad kategorisering av parallellismens rörelse mellan cola som *synonym*, *antitetisk* eller *syntetisk*. Robert Alter utvecklade senare en mer nyanserad syn på parallellismen, där han argumenterar för att den andra raden inte är ett synonymt upprepande, utan att den lägger till någonting.⁴⁷ Ofta intensifierar eller specificerar den någonting i den första raden.⁴⁸

Följande analys undersöker Ps 27:1–6 för att, med hjälp av Wendlands kategorier, identifiera stildrag från oral diskurs. Berlins och Alters insikter i hebreisk parallellism fördjupar analysen av psalmens form och konstnärskap.

3.2.2 Struktur

Psalmen är sammanhållen av det övergripande tillitstemat, men stilistiskt är den präglad av såväl skarpa kontraster som många sammanhållande stildrag.⁴⁹ Uppställningen nedan redogör för perikopens struktur och versernas övergripande funktion:

Vers	Fokus	Övergripande funktion
1	1. Uttalar ett anspråk om JHVH	Inledning där retoriska frågor engagerar lyssnaren. Två upprepningar sätter fokus på JHVH.

⁴⁵ Berlin refererar här till James Kugel som menar att det inte finns någon tydlig skillnad mellan prosa och poesi i HB, eftersom även prosan innehåller parallellism. Utöver honom är dock de flesta forskare eniga om att prosa och poesi går att särskilja i HB. Berlin, *The dynamics of biblical parallelism*, 5; Prof James Kugel och Prof Ellen Geiger, *The Idea of Biblical Poetry: Parallelism and Its History*, Reprint edition (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1998).

⁴⁶ Berlin, *The dynamics of biblical parallelism*, 8.

⁴⁷ Berlin, xv–xvii.

⁴⁸ Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 1–28.

⁴⁹ Wendland refererar till sammanhållande stildrag och skiften som *cues* och *breaks*. *Breaks* är ett skifte i till exempel ämne, talare, stil eller typ av tal. *Cues* är stildrag som förmedlar information om ett tema i texten; till exempel repetition, parallellism, kiasmer eller andra stildrag med en sammanhållande funktion. Båda dessa typer av stildrag har en funktion som minneshjälp. Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 51.

2-3	- Argumenterar för detta anspråk	Skarpt skifte till fokus på fienderna och psalmistens tillit trots hot. Gudsnamnet är frånvarande.
4	2. Uttrycker en önskan	Fokus skiftar genom tre upprepningar av gudsnamnet. Versen beskriver JHVHs betydelse för psalmisten i vackra och intima bilder som introducerar temat om JHVHs boning.
5	- Argumenterar för önskan	JHVHs beskydd knyts till templet.
6	- Beskriver resultatet av önskans uppfyllelse	De inledande begreppen sammanbinder fraserna med föregående verser. Det visuella språket fortsätter, och skildrar nu psalmisten.

3.2.3 Poetisk analys

27:1:

Vers:	Colon:		Masoretiska texten:
1a	1	a	וַתִּתֵּן אֹרְךָ יְהוָה
	2	b	מִפְּנֵי אֵיךְ
1b	3	a'	וַתִּתֵּן מְעוֹז־תִּי
	4	b'	מִפְּנֵי אֶפְתָּר :

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur:

Likt många av psalmens verser är vers 1 strukturerad som två parallella bicola,⁵⁰ där parallellismen rör sig mellan bicola och inte mellan frasens cola.⁵¹ Denna interlinjära parallellism,⁵² skapar en a, b, a', b'-struktur baserad på distinkt semantisk och grammatisk parallellism förstärkt av fonetisk repetition och upprepade ord. Båda frasernas första cola, 1 och 3, är nominalsatser som beskriver vem JHVH är för psalmisten. Båda cola består av gudsnamnet följt av metaforer. Dessa nominalsatser kontrasteras sedan i versens andra grupp cola, 2 och 4, av verbalsatser som beskriver resultatet av detta; psalmisten är utan fruktan/bävan. Dessa cola består av de sammansatta prepositionerna לְפָנָיו och ett verb i qal imperfekt första person singularis.

b) Analys:

Psalmens inledande vers uttalar ett anspråk om JHVH, och hävdar genom metaforer och retoriska frågor att JHVH är ett tillförlitligt skydd för psalmisten. Både bildspråk, metaforer och retoriska frågor är vanligt förekommande i oral diskurs.⁵³ De visuella bilderna *ljus* och *mitt livs värn* skapar mentala bilder hos lyssnare och talare, vilket både engagerar och underlättar inläring. Retoriska frågor är särskilt vanliga i inledningar, och har som primär funktion att engagera.⁵⁴

De tre metaforerna refererar på olika sätt till beskydd och räddning. Den första frasen beskriver JHVH med metaforerna אֵרֶךְ (*mitt ljus*) och מִן־פְּצִי (*min frälsning*).⁵⁵ Metaforen *ljus* beskriver både JHVH och folkets vandring i JHVHs frälsning på ett flertal ställen i HB.⁵⁶ Detta bredare bruk och den direkta kontexten i psalmen talar för att metaforen beskriver JHVH i befrielsestermer. Angående detta skriver Craigie: "The first metaphor, *light*, implies a

⁵⁰ Detta studium använder termen *colon* (singularis) *cola* (pluralis) för psalmens rader. *Bicolon* är två parallella rader.

⁵¹ De flesta av psalmens verser består av parallella bicola. Undantag för detta är bland annat v 4, 7, 9.

⁵² Interlinjär parallellism är parallellism som rör sig mellan bicola och inte mellan frasens cola. Robert Alter identifierar detta stildrag som typiskt det andra templets tid. Med Ps 27:3 som exempel skriver han: "At the other end of the historical spectrum, in the Second Temple period semantic parallelism is somewhat weakened. Many lines show no parallelism of meaning between versets; in numerous instances, this lack is compensated for by a semantic parallelism between two whole lines in a sequence." Se *The Art of Biblical Poetry* för vidare reflektion kring interlinjär parallellism. Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 21; Robert Alter, *The Hebrew Bible: A Translation with Commentary*, 1st edition (New York ; London: W. W. Norton & Company, 2018), 2693.

⁵³ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 30; 100–101.

⁵⁴ Wendland, 100.

⁵⁵ Ord som är översatta från hebreiska kommer konsekvent att vara kursiverade, även i analysen av bibeltexter.

⁵⁶ אֵרֶךְ som metafor för JHVH förekommer bland annat i Ps 18:29; Jes 10:17; 60:1; Mika 7:8. Ordet refererar till folkets vandring i JHVHs frälsning i bland annat Job 29:3; Ps 36:10; Jes 2:5; 9:1; 53:11. Sverre Aalen, "אֵרֶךְ", i *Theological Dictionary of the Old Testament*, red. G. Johannes Botterweck, Helmer Ringgren, och Heinz-Josef Fabry, övers. John T. Willis, vol. 1 (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1974), 160.

force that automatically dispels darkness (here representing the psalmist's enemies).”⁵⁷

Metaforen beskriver alltså JHVH som det ljus som befriar psalmisten från mörkret, som den bredare kontexten identifierar som psalmistens fiender.

Psalmens andra metafor beskriver JHVH som *min frälsning*. Senare verser (v 2–3) konkretiserar detta generella uttalande genom beskrivningar av räddning från fiender. Robert Alter beskriver rörelsen mot konkretisering som typisk för hebreisk poesi.⁵⁸ Denna rörelse finns både i metaforerna och i beskrivningarna av hotet: Metaforerna förändras från det vaga *mitt ljus* till *min frälsning* och slutligen till den konkreta bilden av det *värn* som beskyddar psalmistens liv. Hotet rör sig från ett outtalat hot i v 1, till konkreta fiender och militärtrupper i v 2, 3 och 12.

Bilden av JHVH som psalmistens frälsning återkommer i vers 9, där psalmisten refererar till JHVH som *יְיָ אֱלֹהֵי* (*min frälsnings Gud*), i en bön om att inte bli övergiven. All form av upprepning, i en nära såväl som en bred kontext, är karaktäristisk för oral diskurs. Här gör psalmen både en tematisk och en semantisk upprepning. I Wendlands redogörelse av upprepning identifierar han all form av repetition som central i oral litteratur, dock är exakta upprepningar särskilt vanligt.⁵⁹ I både v 1 och 9 uttrycker psalmisten att JHVH är dennes frälsning, vilket skapar en tematisk upprepning, och vid båda förekomsterna har ordet ett första person singularispronomen: *min frälsning*, vilket skapar en exakt semantisk upprepning. Vers 1 och 9 skiljer sig dock gällande kontext, syntax eller närliggande ord. I v 1 benämner psalmisten Gud som *JHVH* och i v 9 som *min Gud* (*יְיָ אֱלֹהֵי*). Syntaktiskt skiljer sig fraserna genom att *יְיָ אֱלֹהֵי* i v 9 står som en del i en constructus-kedja, medan det i v 1 står som den andra av två metaforer. Kontexten är dessutom kontrasterad så till vida att v 1 är ett uttryck för tillit, medan v 9 uttrycker en bön om att inte bli övergiven. Tilliten psalmisten ger uttryck för i v 1 är således frånvarande i v 9, men återvänder redan i v 10 där psalmisten uttrycker en vetskap att JHVH inte överger psalmisten trots att dennes föräldrar har gjort det. Dessa återkommande skiftningar mellan tillit och bön om hjälp (v 6–7; 9–10) förstärker Jacobsons bild av två parallella teman som förstärker varandra, och talar för att psalmen bör betraktas som en helhet.

Metaforen i colon 3 består av en constructus-kedja. Begreppet *רִצְוֹן* är något svårtytt, då ordet både kan komma från roten *רָצַף* (*styrka*) och från roten *רָצַח* (*söka skydd*).⁶⁰ Trots denna

⁵⁷ Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 231.

⁵⁸ Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 31.

⁵⁹ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 26–27.

⁶⁰ Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 232.

dubbeltydighet är det tydligt att ordet syftar på någon form av beskydd för psalmistens liv. Ordet לִי (*liv*) återkommer vid två tillfällen senare i psalmen.⁶¹

Frasernas andra grupp cola formulerar en retorisk fråga som uttrycker psalmistens brist på rädsla. Trots den uttalande tilliten antyder den retoriska frågan, som John Goldingay hävdar, närvaron av ett hot.⁶² *Fruktan*, פֶּחַח , i colon 2 blir i colon 4 förstärkt i ordet פֶּחַח , att *bäva*.⁶³ Förstärkningen skapar en intensifierande parallellism.⁶⁴

Som nämnt ovan har versen en utpräglad syntaktisk parallellism som delvis är baserad på upprepade ord i varje colas inledning. Gudsnamnet inleder de två fraserna (cola 1 och 3), och förekommer alltså två gånger i versen. Namnet återkommer sedan totalt 13 gånger i psalmen som helhet, relativt jämnt fördelat över psalmens två delar.⁶⁵ Gudsnamnet fungerar också som ett *inclusio*, som ramar in både psalmen som helhet och v 1–6. Detta omfattande bruk av gudsnamnet samt psalmens *inclusio* indikerar ett tydligt fokus på JHVH. Även ordet וַיִּזְכֹּר förekommer två gånger i versen, och inleder cola 2 och 4.

Vid sidan av den fonetiska effekt som de upprepade orden skapar så innehåller versen ett flertal repeterade ljud värda att notera. Den inledande frasen innehåller många fonetiska effekter som skapar en välljudande och retoriskt engagerande inledning. Cola 1 och 2 innehåller ljudparet וַיִּזְכֹּר och וַיִּזְכֹּר ,⁶⁶ som överensstämmer i /i/, /r/ och strupljudet /ʔ/ (på textnivå återgivet i ס). Ordens fonetiska relation till varandra förstärker relationen mellan frasens två cola samt mellan orden.⁶⁷ Upprepningen av strupljudet /ʔ/ fortsätter i versens sista colon i första person singularis-prefixet på verbet וַיִּזְכֹּר . Slutet av cola 3 och 4 binds samman av /ch/-ljudet i וַיִּזְכֹּר och וַיִּזְכֹּר . Vidare har den första frasen en distinkt repetition av /i/ i alla ord, vilket binder samman orden till en välljudande fras. /I/ återkommer sedan i וַיִּזְכֹּר i versens andra

⁶¹ För en analys av psalmens upprepning av לִי , se analys av Ps 27:4.

⁶² Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 391–92.

⁶³ Francis Brown, S. R. Driver, och Charles A. Briggs, *Bdb Hebr-Eng Lexicon*, Reprint edition (Peabody, Mass: Hendrickson Publishers, 1994), 431; 808.

⁶⁴ Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 189–90.

⁶⁵ Gudsnamnet har sex förekomster i v 1–6 och sju i v 7–14. I vers 1 (två gånger), 4 (tre gånger), 6 (en gång), 7 (en gång), 8 (en gång), 10 (en gång), 11 (en gång), 13 (en gång), 14 (två gånger). I kontrast förekommer ordet וַיִּזְכֹּר enbart en gång i psalmen, i vers 9.

⁶⁶ Adele Berlin definierar ljudpar som: "the repetition in parallel words or lines of the same or similar consonants in any order within close proximity." Berlin begränsar således sin analys till textens konsonanter. Detta stadium kommer inte att begränsa den fonetiska analysen till textens konsonanter, dock genomförs analysen med medvetenhet om hebreiskans rotbaserade system samt att den masoretiska textens (MT) vokalisering tillkom senare. Detta studium följer Berlins definition av ljudpar, dock med öppenhet för att analysera även vokalerna fonetiska påverkan på texten. Studiet fokuserar också på den fonetiska effekten ljuden har och inte primärt på de skrivna bokstäverna. Berlin, *The dynamics of biblical parallelism*, 104.

⁶⁷ Jag följer här Berlin som menar att ett ljudpar har som huvudsaklig funktion att stärka kopplingen mellan de två rader orden står i samt att skapa upplevelsen av semantisk ekvivalens trots ordens olika betydelse. Berlin, 104–6.

bicolon. Detta bicolon har dock inte en lika tydlig fonetisk repetition, bortsett från den effekt de upprepade orden skapar.⁶⁸

Versen är full av poetiska stildrag, och den fonetiska repetitionen i cola 1 och 2 skapar en välljudande och retoriskt engagerande inledning, med två tätt sammankopplade bicola.

c) Sammanfattning:

Psalmens inledande vers består av två fraser karakteriserade av en tydlig a, b, a', b'-struktur. Upprepade ord förstärker den tydliga grammatiska parallellismen, och ett distinkt ljudpar tillsammans med fonetisk repetition binder ytterligare samman versens fyra cola i en intensifierande rörelse.

27:2:

Vers:	Colon:	Masoretiska texten:
2a	5	בְּקֶרֶב עָלֹוּ מְרַעִים
	6	לְאֵכֶל אֶת־בְּשָׂרֹוּ
2b	7	שָׂרֵי וְאֹיְבָוּ לִי
	8	הַמָּה כְּשָׂרֹוּ וְנַפְלֹוּ :

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur:

Fokuset från vers 1 skiftar plötsligt i en vers med fullständigt fokus på psalmistens fiender. Det dramatiska skiftet mellan v 1 och 2 gäller både versens fokus, dess poetiska stildrag och dess berättande ansats. Genom ett målande och anstötligt bildspråk beskriver psalmisten dennes fiender och deras fall. Versen består av 2 bicola, och den specificerande parallellismen rör sig mellan bicola.

⁶⁸ Bortsett från den fonetiska effekt de upprepade orden skapar återkommer /m/ från prepositionen מְרַעִים i ordet מְרַעִים. Ljudet upprepas dock ensamt vilket gör den fonetiska effekten mycket liten.

b) Analys

Vers 2 argumenterar för uttalandet om JHVHs frälsande kapacitet i v 1, genom att i ett mikro-narrativ beskriva ett konkret exempel på JHVHs räddning från fiender. Den temporala konstruktionen בְּקֶרֶב inleder versen. Den temporala utgångspunkten tillsammans med de avslutande perfektumformerna skapar en narrativitet,⁶⁹ där psalmisten beskriver en tidigare svår situation. Narrativiteten sträcker sig genom hela versen: Först kommer de onda emot psalmisten med avsikten att förtära dennes kött, men de blir besegrade. Denna typ av temporala utveckling inom versen beskriver Alter som en del av den hebreiska poesins narrativitet,⁷⁰ vilket han benämner ”consequentiality.”⁷¹

Båda versens bicola beskriver de fiender som hotar psalmisten. Fienderna beskrivs med tre attribut (*de onda*, *mina motståndare*, och *mina fiender*), som kontrasterar de tre attribut tillskrivna JHVH i v 1 (*mitt ljus*, *min räddning*, och *ett värn för mitt liv*).⁷² Psalmen kontrasterar således hotet med JHVH. Kontrasteringen mellan fienderna och JHVH indikerar att det är mellan dessa striden står. Psalmisten är passivt mottagande av såväl beskydd som hot,⁷³ fram till v 4 där denne aktivt söker JHVHs närhet.

Versens skarpa kontrastering mellan JHVH och fienderna, samt det dramatiska skiftet i fokus mellan v 1 och 2, är vanliga stildrag i oral diskurs.⁷⁴ Dramatiska skiften förekommer även på andra ställen i psalmen. Exempel på detta är det plötsliga fokusskiftet i v 4 samt det dramatiska skiftet mellan psalmistens tillit och bön i nöd mellan v 6 och 7.⁷⁵

Versens första bicolon fokuserar helt på de onda. Colon 5 beskriver en situation (*de onda* kommer mot psalmisten), och colon 6 beskriver deras avsikter: att äta psalmistens kött. Denna typ av anstötliga bildspråk är vanliga i oral litteratur.⁷⁶ Det visuella språket och det

⁶⁹ Jag följer här Alter som använder begreppet ”narrativitet” om den hebreiska poesins berättande tendenser. Han skriver: ”It is far more common to find episodic narrativity rather than actual narrative in biblical verse.” Denna vers innehar en tydlig narrativitet, då den beskriver ett skeende. Den är dock inte del av ett större poetiskt narrativ, vilket skulle vara skäl att benämna den ”narrativ” i kontrast till att peka ut versens narrativa tendenser. Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 73.

⁷⁰ Alter, 29–39.

⁷¹ Alter beskriver detta som: ”a consequentiality of images and ideas that is incipiently narrative and may include brief sequences of explicit narrative development.” Alter, 32.

⁷² Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 232–33.

⁷³ Den stora mängden första personsingularis pronomen indikerar psalmistens passivitet, tills detta vänder och psalmisten blir den handlande i v 4 och 6.

⁷⁴ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 29.

⁷⁵ Det *break* som sker mellan vers 6 och 7 är mycket distinkt, och markeras av såväl ett skifte i tematik samt genom det första av psalmens imperativ. Psalmens andra del har sedan återkommande imperativ, vilket indikerar den förändring i fokus som sker mellan psalmens två delar. En ingående analys av denna del av psalmen ligger dock utanför detta studiums omfattning. Wendland, 51.

⁷⁶ Wendland, 29.

anstötliga innehållet skapar mentala bilder hos åhörare, som väcker känslomässiga reaktioner och fungerar som minneshjälp.⁷⁷

Den andra frasen fortsätter det fullständiga fokuset på motståndarna. Fiendernas epitet går från en generell beskrivning i colon 5, *de onda*, till mer specifika beskrivningar som sätter dem i relation till psalmisten; *Mina motståndare och mina fiender*. Versens andra bicolon tydliggör så relationen mellan psalmisten och motståndarna, vilket skapar en rörelse från generellt till specifikt.⁷⁸

Beskrivningarna landar i versens sista colon i ett uppsamlade הַזֵּה , *de stapplade* och föll. Den ovanliga ordföljden i detta colon är ett exempel på en okonventionell grammatisk konstruktion, vilket är vanligt i oral litteratur.⁷⁹ Konstruktionen ökar fokus på motståndarna, och verbens placering sist i frasen ökar spänningen för lyssnaren innan psalmen redogör för fiendernas slutgiltiga fall.⁸⁰

Till skillnad från vers 1 saknar vers 2 upprepade ord i den nära kontexten,⁸¹ men psalmen upprepar ordet צָרִי i v 12. Versen innehåller fonetisk repetition. Upprepningen av första person singularis-suffix skapar en variation av /i/ och /aj/ genom versens fyra cola. Ljudparet בְּצָרִי och צָרִי , som överensstämmer i /r/ och de snarlika ljuden /s/ och /z/, avslutar och inleder respektive bicola.⁸² Ordens fonetiska likhet hjälper framförare att minnas inledningen på kommande bicolon, samtidigt som det skapar en aural effekt för åhörare. Ordens fonetiska ekvivalens förstärker relationen mellan versens två fraser, och även mellan hotets karaktär (colon 6) och de som hotar (colon 7).

Den fonetiska repetitionen fortsätter i colon 7 mellan orden צָרִי och וְאֵיֶרֶי som rimmar på ljudet /aj/. /l/-ljudet i ordet לֵךְ gör att cola 6 och 7 slutar på samma ljud, samtidigt som /l/-ljudet binder samman cola 7 och 8. Verben כָּשְׁלוּ och וְנָפְלוּ avslutar versen, och de rimmar på ljudet /lu/.

⁷⁷ Wendland, 100–101.

⁷⁸ Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 70–71.

⁷⁹ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 26.

⁸⁰ Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 392.

⁸¹ Undantaget det suffigerade första person singularis-pronomenet som förekommer fem gånger.

⁸² Båda orden avslutas också av ett suffigerat första person singularis-pronomen. Skillnaden mellan /i/ och /aj/ ljud gör dock att detta inte identifieras som en fonetisk ekvivalens i analysen ovan. Berlin definierar ljudpar som "the repetition in parallel words or lines of the same or similar consonants in any order within close proximity." Enligt denna definition skulle således även ljudet som första person singularis-suffixet gör räknas som en fonetisk likhet. I kontrast till Berlins analys, som fokuserar på utskrivna konsonanter fokuserar detta studium fokuserar på ljud och den orala/aurala effekt som upprepade ljud har. Då ljudet ם gör varierar beroende på när bokstaven fungerar som konsonant, vokal eller är en del av en diftong separerar detta studium på dessa ljud. /l/ och /aj/ låter lika, men inte så lika att de här klassificeras som en del i ordens fonetiska ekvivalens. Detta studium utförs med medvetenhet om att en stor osäkerhet råder kring uttalet av hebreiska. Trots denna osäkerhet finns det ett stort värde i att analysera den MT fonologiskt för att se vilka ingångar analysen ger in i bibelöversättning idag. Berlin, *The dynamics of biblical parallelism*, 104.

c) Sammanfattning:

I en vers präglad av narrativitet och ett anstötligt bildspråk vänder psalmisten fokus från JHVH till psalmistens fiender. Fokuset på fienderna präglar hela versen, som med spänning målar upp deras attack innan den beskriver deras slutliga fall.

27:3:

Vers	Colon:		Masoretiska texten
3a	9	a	אִם-פִּתְיָהָ עָלַי וּמִתְנָה
	10	b	לֹא-יִרְאֶה לְפָנַי
3b	11	a´	אִם-תִּקְרֹם עָלַי מִלְחָמָה
	12	b´	בְּיָמַי אֲנִי בֹטָח׃

Röd markerar upprepade ord;

Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur:

Likt psalmens tidigare verser är parallellismen i v 3 interlinjär, och inte mellan frasernas cola. Versen är strukturerad enligt ett a, b, a´, b´ mönster, baserad på semantisk och syntaktisk parallellism. Frasernas första cola (a och a´) beskriver hoten, och frasernas andra cola (b och b´) uttrycker psalmistens tillit. En distinkt syntaktisk parallellism förstärker den semantiska. Frasernas cola kontrasterar verb i femininumformer (a och a´) med maskulinumformer (b och b´), och cola 11 och 12 kontrasterar dessutom ett verb i imperfekt (a´) med ett verb i perfekt (b´).

b) Analys

Vers 3 fortsätter att argumentera för psalmens ursprungliga påstående, genom att förena tillitstemat från v 1 med hoten från v 2. Hoten beskrivs den här gången i konditionalsatser, vilket skapar ett skifte från narrativitet av ett föregående lidande (v 2), till metaforer som uttrycker psalmistens tillit till JHVH (v 3). Skiftet illustrerar att psalmisten utifrån tidigare erfarenheter av JHVHs räddning (v 2) känner sig trygg även vid tanken på framtida eventuella

kriser.⁸³ Trots skiftet till eventuella framtida hot, blir beskrivningarna av psalmistens fiender mer konkreta. De generella beskrivningarna av fienderna i v 2 (*de onda/mina motståndare/mina fiender*) blir här konkreta i bilden av en *här* och ett *krig* som hotar psalmisten.

Frasernas båda första cola (9 och 11) är sammankopplade av en distinkt syntaktisk parallellism, upprepade ord och fonetisk repetition som förstärker den semantiska parallellismen. Semantiskt så beskriver båda cola de eventuella hot som kan resa sig mot psalmisten. Parallellismen rör sig mot intensifiering, då den *här* som hotar psalmisten i colon 9 är ett fullt *krig* i colon 11. Den syntaktiska parallellismen består i en strikt upprepning gällande ordföljd samt upprepade ord i båda cola.⁸⁴ En tydlig fonetisk repetition förstärker denna parallellism. Colon 9 innehåller orden מְהַרְהֵרָה och מְהַרְהֵרָה, som är från samma rot. Ordens fonetiska likhet och rimmet de bildar betonar deras semantiska relation. Ljudparet מְהַרְהֵרָה och מְהַרְהֵרָה avslutar de två inledande cola (a och a'), vilket ytterligare förstärker radernas redan starka relation. Repetitionen av /ch/ fortsätter dessutom in i versens sista colon, i ordet בְּחָרָה och binder så samman tre av versens fyra cola. Upprepningen fortsätter dessutom in i nästa vers. בְּחָרָה (som avslutar v 3) och חָרָה (som inleder v 4) har båda ett /a/, /t/ och /ch/-ljud som binder samman verserna. Detta skapar en riktning framåt och fungerar som en hjälp för framförare att minnas nästkommande vers.

Frasernas andra cola (10 och 12) beskriver psalmistens trygghet. De är sammankopplade med varandra genom semantisk parallellism, och kontrasterar ett positivt och negativt uttalande. Rörelsen mellan de två fraserna är både intensifierande och från generellt till specifikt. Intensifieringen består i att colon 10 uttrycker att psalmisten saknar fruktan, och colon 12 beskriver att psalmisten inte bara saknar fruktan utan faktiskt också har trygghet. Specificeringen består i det inledande pronomenet: *i detta* är jag tryggad. Vad pronomenet *i detta* syftar till är något otydligt, men den närliggande kontexten indikerar att uttalandet hänvisar framåt mot beskyddet i JHVHs närhet i v 4.

Fraserna består av två upprepade ord, som är centrala i den syntaktiska parallellismen. Ordet חָרָה som inleder båda frasernas första cola gör båda bicola till konditionalsatser, och חָרָה uttrycker det hot som finns mot psalmisten.

3a upprepar ordet חָרָה från v 1, vilket är ytterligare ett exempel på semantisk upprepning i psalmens bredare kontext. Precis som annan typ av repetition är upprepning av ord både

⁸³ Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 393.

⁸⁴ Båda fraserna inleds av ett חָרָה sammanfogat av en maqqef med ett verb i qal imperfekt tredje person femininum singularis. Dessa ord är sedan följda av ett חָרָה och ett nomen i singularis absolutus. Goldingay, 393.

mellan cola och i textens större struktur vanligt förekommande i oral litteratur.⁸⁵ Ytterligare ett exempel på sådan upprepning är ordet לֵב i denna vers, som återkommer i v 8 och 14. Betydelsen av begreppet לֵב är omdiskuterat. Heinz-Josef Fabry redogör för att ordet betyder *hjärta* (i linje med majoriteten lexikon) och att det ofta fungerar som en bild för människans känslomässiga centrum. Det kan uppleva känslor som glädje och stolthet, men är också känsligt för fruktan.⁸⁶ Begreppet är dock omdiskuterat bland forskare. På något sätt refererar begreppet till människans inre, men om det refererar till organet hjärta är oklart. Snarare tycks det referera till den mänskliga ”viljan, affekten, vitaliteten.”⁸⁷ Den vanligaste översättningen är ordet *hjärta*, men den rådande diskussionen har lett flera översättare till att återge ordet med ett personligt pronomen.⁸⁸ Ordet är vanligt förekommande i Psaltaren och står här med ett första person singularis pronomen, vilket är en vanlig konstruktion.⁸⁹ Samma konstruktion återkommer i v 8, medan ordet i v 14 är sammansatt med ett pronomen i andra person maskulinum singularis. Till skillnad från denna vers så innehåller både vers 8 och 14 uppmaningar. I vers 8 ingår ordet i en uppmaning att söka JHVHs ansikte,⁹⁰ och i v 14 ingår begreppet i en uppmaning att hålla ut och stärka sitt hjärta.⁹¹ I v 3 illustrerar bilden psalmistens trygghet, även i mörka stunder. Trots att psalmisten vet att eventuella svårigheter kommer, har denne en sådan trygghet i JHVH att hjärtat, som är känsligt för fruktan, inte kommer att frukta.

c) Sammanfattning:

Baserat på psalmistens tidigare erfarenheter av JHVHs beskydd, uttrycker denna vers visshet om trygghet även vid en eventuell framtida fara. Vers är strukturerad enligt ett tydligt a, b, a´, b´-mönster, och präglad av såväl syntaktisk, semantisk och fonetisk parallellism.

⁸⁵ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 26–27.

⁸⁶ Heinz-Josef Fabry, ”לֵב”, i *Theological Dictionary of the Old Testament*, red. G. Johannes Botterweck, Helmer Ringgren, och Heinz-Josef Fabry, övers. David E. Green, vol. 7 (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1995), 404–15.

⁸⁷ Richard Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst: konsensus och konflikt i översättningsprocessen inom Bibelkommissionens GT-enhet* (Skellefteå: Artos, 2018), 64.

⁸⁸ För vidare diskussion av begreppet och dess översättning, se Pleijel, 63–64; Fabry, ”לֵב”, 404–15.

⁸⁹ Psaltaren är den bok i HB där ordet förekommer flest gånger. Totalt är 137 av ordets 854 förekomster i HB i Psaltaren. Fabry, ”לֵב”, 404.

⁹⁰ Notera att det finns flera svårigheter i översättning av v 8. Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 228–30.

⁹¹ Verbet står där i hifil jussiv tredje person maskulinum singularis, יִצְמַח לֵבִי.

27:4:

Vers:	Colon:	Masoretiska texten:
4a	13	אֶתְּךָ אֲשַׁלְּלֵנִי מִבֵּית־יְהוָה
	14	אֶתְּךָ אֲבַקֵּשׁ
4b	15	שֹׁכֵב־בֵּית־יְהוָה
	16	כָּל־יְמֵי תַיִ
4c	17	לְחִזְקַת בְּנֵי־יְהוָה
	18	וְלִבְקֹר פִּי־כָל־:

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur:

Psalmens balanserade struktur med två parallella bicola bryts här i en vers som innehåller tre parallella bicola som formar en mening.⁹² Läsningen stannar således upp och blir långsammare, vilket skapar en betoning på denna vers. Versen bryter också strukturen med interlinjär parallellism, då parallellismen sker mellan frasernas cola.

Versen innehåller flera av de kännetecken som Wendland identifierar som typiska för oral litteratur: 1) Versens struktur skapar en variation i en i övrigt balanserad struktur,⁹³ 2) Versen utgör en lång mening med många bisatser, 3) Versen innehåller en stor mängd upprepningar.⁹⁴

b) Analys

Psalmen skiftar återigen fokus, denna gång till psalmistens strävan efter JHVHs närhet. Psalmisten, som hittills har varit passiv, är nu engagerad i ett aktivt sökande efter JHVH. Uttalet *Ett har jag bett JHVH om* är ett unikt numeriskt uttalande,⁹⁵ och uttrycker

⁹² Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 393.

⁹³ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 28.

⁹⁴ Exempelvis har versen tre upprepade infinitivformer, vilket Wendland benämner som "ungrammaticalness." Denna kategorisering gäller dock grekiska infinitiv och det går därför inte att anta att hebreiska infinitiv har samma funktion. Repetitionen i sig är dock ett kännetecken för oral litteratur, och är därför viktig att notera. Wendland, 26.

⁹⁵ Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 232.

psalmistens hängivenhet i sin strävan. Rörelsen i versen är specificerande, där den första frasen uttrycker att psalmisten har en önskan, den andra beskriver innehållet i bönen och den tredje beskriver följderna av börens uppfyllelse.

Versen har en distinkt syntaktisk parallellism bestående av kontrasterande verbformer samt en omfattande upprepning av ord, prepositioner och verbformer. Dess inledande bicolon har en utpräglad semantisk parallellism. Frasens cola inleds av två parallella begrepp: תָּרָא (colon 13) och הִתְאַוָּה (colon 14), som markerar objektet för psalmistens strävan. Ordens semantiska relation och parallella funktion förstärks av dess fonetiska likhet genom upprepningen av /t/, /a/ och strupljudet /ʔ/ (på textnivå återgivet i א). Orden inleder versens rörelse mot specificering, då begreppet *ett* (colon 13) i nästkommande cola specificeras i begreppet *detta* (colon 14). Orden följs av två semantiskt parallella verb som beskriver psalmistens handling, הִתְאַוָּה, *be* (colon 13) och שָׁאַף, *söka/begära* (colon 14). Verben är kontrasterade genom perfekt och imperfektformer, och har en fonetisk upprepning av /sh/, /a/ och strupljudet /ʔ/. Det omfattande bruket av ordpar och fonetisk repetition binder samman detta bicolon och tydliggör skiftet i struktur från interlinjär parallellism till parallellism mellan frasernas cola.

Den trefaldiga repetitionen från vers 1 och 2 återkommer i denna vers,⁹⁶ i en upprepning av JHVH, verb i infinitiv constructus samt prepositionen א. Vidare förekommer första person-singularis-suffixet och prepositionen ל två gånger.

Gudsnamnet sammansatt med en preposition avslutar de tre versernas inledande cola (cola 13, 15, 17). Repetitionen tydliggör den rörelse som sker mellan versens fraser, där psalmisten rör sig närmare och närmare JHVH: Psalmisten ber om en sak *från JHVH*, psalmisten vill bo *i JHVHs hus*, för att skåda *in i JHVHs ljuvlighet*. Rörelsen från att be till JHVH till att komma in i JHVHs hus och slutligen skåda in i hans ljuvlighet skapar en intensifiering av gudsnärvaron genom versen.⁹⁷

De tre infinitivformerna konkretiserar psalmistens bön. Den första beskriver psalmistens strävan att *bo i JHVHs hus* (colon 15). Önskan är inte en bokstavlig begäran om att bo i templet, utan en bön om att ständigt vara i JHVHs närhet och ha tillgång till templet.⁹⁸ De två följande infinitivformerna (cola 17 och 18) fortsätter specificeringen genom att beskriva

⁹⁶ Där JHVHs tre attribut kontrasteras med fiendens tre attribut.

⁹⁷ Goldingay argumenterar utifrån Psalm 90:17, att uttrycket att skåda JHVHs ljuvlighet syftar på att se JHVHs verk gentemot andra människor, och inte att skåda in i JHVHs väsen. Craigie däremot, menar att detta uttryck refererar till att uppleva JHVHs ljuvlighet så som den uttrycks i templets symbolik och arken. Versens referens till JHVHs hus och templet talar för Craigies tolkning. Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 393–94; Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 232.

⁹⁸ Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 393–94; Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 232.

följderna av att vara i JHVHs närhet.⁹⁹ Psalmisten får 1) *skåda* (לַחֲזוֹת) *in i JHVHs ljuvlighet* och 2) *söka* (לְבַקֵּר) JHVHs vilja *i hans tempel*. Det andra begreppet, בִּקֵּר, är svårtolkat. Som Anderson redogör för har forskare bland annat tolkat begreppet som att det innebär att *söka svar* genom antingen offer, orakel eller bön,¹⁰⁰ medan Alter föreslår översättningen ”to gaze on” (*att se på*).¹⁰¹ En majoritet av forskare tolkar dock begreppet som att det på något sätt innebär att söka Guds vilja.¹⁰² Arnold Anderson skriver: ”Out of this medley of suggestions, the most appropriate meaning seems to be: ’to ask for a divine answer or decision’, without specifying as to how it was obtained.”¹⁰³ Han menar således att den mest rimliga slutsatsen är att ordet på något sätt beskriver ett sökande efter Guds vilja, utan att det finns möjlighet att specificera på vilket sätt psalmisten söker.

De två sista infinitiven skapar en tydlig syntaktisk parallellism. Båda cola består av ett verb i infinitiv sammanfogat med prepositionen לְ följt av prepositionen בְּ tillsammans med nomen i maskulinum singularis constructus. En repetition av /o/ förstärker den utpräglade upprepningen av pronomen och verbformer.

Prepositionen בְּ, sammansatt med ett nomen i maskulinum singularis constructus, avslutar tre av versens sista fyra cola (15, 17 och 18). De tre nomina är alla kopplade till JHVH.¹⁰⁴ Upprepningen tydliggör versens fokus på JHVH, skapar en fonetisk effekt och illustrerar specificeringen där begreppet בְּבֵית־יְהוָה (*i JHVHs hus*) konkretiseras i det semantiskt parallella begreppet בְּהֵיכָלֹו (*i hans tempel*).

Den mycket distinkta upprepningen av gudsnamnet som avslutar varje fras första cola, samt den exakta syntaktiska upprepning som finns i cola 17 och 18, är ett tydligt exempel på exakta upprepningar. Något som Wendland identifierar som särskilt vanligt i oral diskurs.¹⁰⁵ Utöver denna utpräglade repetition inom versen, återkommer ordet הֵי מִן från psalmens bredare kontext. Ordet finns här som en del i psalmistens bön att bo i JHVHs hus *alla mina livsdagar*, כָּל־יְמֵי־חַיִּי. Ordet finns också i v 1 som en del av metaforen *mitt livs värn*, מְעוֹז־חַיִּי, samt i v 13 där psalmisten uttrycker en vetskap att denne ska få se JHVHs goda *i de levandes land*, בְּאֶרֶץ־חַיִּים. Vid båda dessa senare förekomster av ordet (v 4 och 13), står det i en kontext som

⁹⁹ Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 232.

¹⁰⁰ A. A. Anderson, *The New Century Bible Commentary, Vol. 1: Psalms 1-72* (Grand Rapids, Mich: Eerdmans Pub Co, 1981), 222–23.

¹⁰¹ Alter, *The Hebrew Bible*, 2776–77.

¹⁰² Se till exempel Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 228–30; Anderson, *The New Century Bible Commentary, Vol. 1*, 222–23; Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 393–94; Jacobson, ”Psalm 27: Trust in the Day of Trouble”, 266–169.

¹⁰³ Anderson, *The New Century Bible Commentary, Vol. 1*, 223.

¹⁰⁴ 4b, colon 13 בְּבֵית־יְהוָה (*i JHVHs hus*); 4c, colon 15 בְּנֶעֱמִ-יְהוָה (*in i JHVHs ljuvlighet*); 4c, colon 18 בְּהֵיכָלֹו (*i hans tempel*).

¹⁰⁵ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 26–27.

betonar relationen med JHVH, och båda talar om att psalmisten ska *se* JHVH. I v 4 följs ordet חָ av en infinitivform som uttrycker syftet med att bo i JHVHs hus: *för att skåda in i JHVHs ljuvlighet*, $\text{לְהַצִּיט בְּעֵינָיו יְהוָה}$. I v 13 inleder en infinitivform frasen, som uttrycker psalmistens visshet *för att se in i JHVHs godhet i de levandes land*, $\text{לְרַצוֹת בְּטוֹב־יְהוָה בְּאַרְצֵי חַיִּים}$. Dessa två rader är parallella både gällande syntax och semantik. Det semantiska ordparet לְהַצִּיט och לְרַצוֹת överensstämmer i grammatisk form och följs båda av prepositionen בְּ sammansatt med ett nomen i maskulinum singularis constructus, som är sammansatt med gudsnamnet genom en maqqef. De upprepade orden och verbformerna förstärker den tematiska upprepningen: att psalmisten ska se JHVH ljuvlighet/JHVHs goda.¹⁰⁶ Upprepningen blir än mer iögonfallande, eftersom själva påståendet att psalmisten ska se JHVH är anmärkningsvärt.¹⁰⁷

c) Sammanfattning:

I en vers, som på flera sätt bryter psalmens balanserade struktur, formulerar psalmisten sin strävan efter att befinna sig i JHVHs närhet. Versens tre bicola karaktäriseras av en syntaktisk parallellism, ett omfattande bruk av upprepning samt en rörelse mot konkretisering och intensifiering av gudsnärvaron.

27:5:

Vers	Colon:		Masoretiska texten
5a	19	a	$\text{כִּי יִצְפְּנֵנִי אֱלֹהִים}$
	20	b	עַיִן יְהוָה
5b	21	a'	$\text{יִסְתַּרְנִי מִפְּתֵי אֱלֹהִים}$
	22	a''	$\text{עַיִן יְהוָה מִנִּי}$

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

¹⁰⁶ Goldingay skriver: "‘Seeing Yhwh’s goodness’ is another way of referring to ‘looking at Yhwh’s delights (v.4).’ Även om detta stadium inte delar Goldingays tolkning av uttrycket *att se in i JHVH ljuvlighet*, så är den tematiska upprepningen samt den förstärkande repetitionen av ord och syntax värd att notera. Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 399.

¹⁰⁷ Goldingay, 394.

a) Struktur:

Vers 5 fortsätter att referera till JHVHs boning och beskydd. Den inledande konjunktionen וְ kopplar samman vers 4 och 5, och att 5b saknar ett inledande וְ indikerar att den andra frasen fortsätter *ty*-satsen.¹⁰⁸ Versens första colon beskriver JHVHs beskydd, den andra beskriver omständigheterna då beskyddet behövdes (*på den onda dagen*) och versens sista bicolon fortsätter att beskriva Guds beskydd. Goldingay identifierar detta som ett a, b, a', a''-mönster.¹⁰⁹ Colon 22 (b) sticker dessutom ut genom att vara versens enda nominalsats, vara märkbart kortare samt skifta fokus från räddning till hot.

b) Analys:

Versens inledande konjunktion knyter den till v 4. Psalmisten vill befinna sig i JHVHs tempel, *ty* där erbjuder JHVH sitt beskydd från ondskan. Psalmen utlämnar ordet וְ i colon 21, vilket skapar en elliptisk struktur där *ty*-satsen fortsätter trots att ordet utlämnas. Elliptiska strukturer har, enligt Alter, ofta funktionen att skapa utrymme för poeten att genom flera nomen ytterligare fokusera budskapet.¹¹⁰ Här skapar utlämnandet av וְ i colon 21 utrymme för constructus-kedjan וְהִלָּאֵם כְּסֶמֶתֶר som fokuserar det mer allmänna *hydda* till *hans tälts gömma*. Fokuseringen i begreppet וְהִלָּאֵם, som är en vanlig metafor för templet, förtydligar kopplingen mellan JHVHs beskydd och JHVHs tempel.

5a kontrasterar en verbalsats med en kortare nominalsats. Verbalsatsen beskriver JHVHs beskydd och nominalsatsen specificerar omständigheterna kring beskyddet. Hotet från v 2–3 återvänder där i det mycket generella uttrycket וְהִלָּאֵם כְּסֶמֶתֶר (*på den onda dagen*). Betoningen ligger dock på att beskriva JHVHs beskydd, och 5b återgår till att beskriva JHVHs hjälp i två syntaktiskt parallella cola. De två cola är parallella gällande ordformer och kontrasterade genom omvänd ordföljd,¹¹¹ vilket gör att frasen är strukturerad som en kiasm:

¹⁰⁸ Goldingay, 394–95.

¹⁰⁹ Goldingay, 394–95.

¹¹⁰ Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 26–27.

¹¹¹ Colon 21 består av ett verb i hifil, imperfekt tredje person maskulinum singularis; prepositionen וְ med ett nomen i maskulinum, singularis, constructus och ett nomen i maskulinum, singularis, absolutus. Colon 22 börjar med prepositionen וְ med ett nomen i maskulinum, singularis, absolutus, vilket följs av ett verb i polel, imperfekt tredje person maskulinum singularis.

a	יִסְתַּרְנִי	Verb – hifil, imperfekt tredje person maskulinum singularis och ett första person singularis pronomen.
b	בְּסֵתֶר אֶהְלֹוּ	Prepositionen בְּ med ett nomen i maskulinum, singularis, constructus och ett nomen i maskulinum, singularis, absolutus.
b´	בְּצוּר	Prepositionen בְּ med ett nomen i maskulinum, singularis, absolutus.
a´	יְרוּמְמֵנִי	Verb – polel, imperfekt tredje person maskulinum singularis och ett första person singularis pronomen.

Versen beskriver JHVHs beskydd i fysiska platser, och den trefaldiga repetitionen återkommer i de tre platser som är knutna till JHVHs beskydd.¹¹² Det första begreppet סֵתֶר, *hydda*, alluderar till folkets boende under ökenvandringen, och till de hyddor som folket bygger under lövhyddohögtiden.¹¹³ Detta är ett exempel på en alludering till en kollektiv tradition och högtid, vilket Wendland beskriver som ett vanligt stildrag i oral diskurs. Denna typ av allusion framkallar tankar på gemensamma traditioner, erfarenheter, minnen, symboler, bilder och idéer hos åhörare. Allusionen ställer så texten i ett större sammanhang och skapar en djupare förståelse.¹¹⁴ I den här kontexten ställer allusionen det beskydd som psalmen beskriver i relation till beskyddet som JHVH gav folket under ökenvandringen.

Det andra begreppet är סֵתֶר אֶהְלֹוּ, *hans tälts gömma*. Det första ordet, סֵתֶר, refererar till ett skydd, och kommer från samma rot som det inledande verbet יִסְתַּרְנִי. Det andra ordet, אֶהְלֹוּ är en vanlig metafor för templet och refererar ofta till ökentabernaklet. Begreppet förstärker versens alludering till ökenvandringen,¹¹⁵ och placerar JHVHs beskydd i templet/tabernaklet. De två första begreppen återvänder alltså till temat om JHVHs boning från v 4. I v 4 är templet den plats där psalmisten möter JHVH, och i v 5 är det den plats där psalmisten får del av JHVHs beskydd.

Det tredje begreppet är det vanligt förekommande ordet צוּר, *klippa*. Bilden innehar ingen explicit koppling till templet eller ökentabernaklet, och bryter därmed av det entydiga fokuset på Guds boning. Begreppet צוּר förekommer både HB i stort och i Psaltaren som en metafor för JHVH, ofta i en kontext av beskydd. Exempel på detta i psalmens närliggande kontext är Ps 18:2, 32, 44; 19:15; 21:1; 28:1; 31:3.¹¹⁶ Psalmens bredare kontext, det

¹¹² Se analys av 27:1, 2 och 4.

¹¹³ Jacobson, "Psalm 27: Trust in the Day of Trouble", 269.

¹¹⁴ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 19–20.

¹¹⁵ Alter, *The Hebrew Bible*, 2776–77.

¹¹⁶ Metaforen förekommer dock betydligt mer frekvent än ovan nämnda exempel illustrerar. Se till exempel Deut 32:4, 15; 1 Sam 22:3, 32, 47; 23:3; Jes 17:10; 26:4; Hab 1:12; Ps 62:3, 7; 71:3; 73:26.

utpräglade bruket av denna metafor i HB samt att metaforen förekommer i denna betydelse redan i Ps 28, talar för att metaforen även här refererar till JHVH själv.¹¹⁷ Precis som psalmisten i v 4 vill möta JHVH i templet så är JHVH den klippa uppå vilken psalmisten vill bli upplyft.

De tre cola som beskriver JHVHs beskydd innehåller alla ett verb i imperfekt tredje person maskulinum singularis,¹¹⁸ med det suffigerade första person singularispronomenet **נִי**. Verben sätter fokus på JHVHs handlingar, och pronomenet betonar psalmisten som mottagaren av JHVHs beskydd; Psalmisten blir dold, gömd och upplyft av JHVH. Samtidigt som pronomenet sätter fokus på psalmisten som objektet för JHVHs handlande, så skapar den en fonetisk upprepning av /ni/ som ramar in versen och sammankopplar de tre beskrivande cola.

Versen upprepar prepositionen **בְּ** en gång per cola, och även denna upprepning skapar en fonetisk effekt som förstärker versens omgivande struktur. I colon 19 refererar prepositionen till JHVHs skydd, och i colon 20 till dagen då skyddet krävs. Upprepningen kontrasterar därigenom JHVHs beskydd med hotet. Kontrasteringen är en del av de återkommande antiteser och dramatiska motsättningar som psalmen målar upp, vilket Wendland identifierar som ett drag hos oral litteratur.¹¹⁹ I 5b syftar **בְּ** återigen på platserna för JHVHs beskydd. Där är prepositionen placerad i slutet och början av dess två cola. Både upprepningen av ordet samt den fonetiska effekt detta skapar, förtydligar kiasmen i cola 21 och 22.

I cola 19, 21 och 22 finns en upprepning av ljuden /s/ och /z/, som är mycket lika varandra. Ljuden finns i **יִצְפְּנֵנִי**, /z/, och **סִפְּהָ**, /s/ (colon 19), i ordparet **יִסְתַּרְנִי** och **סִתָּר**, /s/ (colon 21), och i ordet **צִוֵּר**, /z/ (colon 22). Ordparet **יִסְתַּרְנִי** och **סִתָּר** kommer från samma rot. Ordens semantiska ekvivalens och fonetiska ekvivalens förenar JHVHs handling och platsen för handlingen: JHVH *gömmar* psalmisten (**יִסְתַּרְנִי**) i sitt tälts *gömma* (**סִתָּר**).

Cola 20, 21 och 22 innehåller en upprepning av /r/. Ordet **רָעָה** (colon 20) **יִסְתַּרְנִי** och **בְּסִתָּר** (colon 21) samt **יְרוּמְמֵנִי** och **יְרוּמְמֵנִי** (colon 21). Ljudet avslutar därmed versens första bicolon och återkommer sedan i början av versens andra bicolon, och repetitionen binder på det sättet samman de två bicola. Versens sista colon upprepar /r/ och /o/ i orden **יְרוּמְמֵנִי** och **יְרוּמְמֵנִי**.

¹¹⁷ Vilket även Goldingay argumenterar för. Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 395.

¹¹⁸ I qal imperfekt tredje person maskulinum singularis, hifil imperfekt tredje person maskulinum singularis och polel imperfekt tredje person maskulinum singularis.

¹¹⁹ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 29.

Repetitionen av dessa ljud fortsätter in i v 6 och binder, tillsammans med en upprepning av verbet **רָם**, samman dessa verser.

c) Sammanfattning:

Två bicola strukturerade enligt ett a, b, a', a''-mönster beskriver JHVHs beskydd och kopplar det till templet. Alluderingar till Israels historia och riter beskriver JHVHs beskydd i ljuset av ökenvandringen, vilket skapar associationer och minnen hos åhörare.

27:6:

Vers:	Colon:	Masoretiska texten:
6a	23	וַעֲפָה נְרִים הָאֲשֵׁר
	24	עַל אֲנֹכִי סְבִיבוֹתָיו
6b	25	וְאִזְבַּחַתָּהּ בְּאֶהְלוֹ וּבְתִי תְרוּעָה
	26	אֲשֵׁרְתָהּ וְאִזְבַּחַתָּהּ לִיתְהֵהּ :

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur:

En vers som beskriver resultatet av JHVHs beskydd, illustrerar psalmistens nya position och handlingar. Versen består av två bicola, men den interlinjära parallellismen uteblir till förmån för parallellism mellan frasens rader. Frasens första bicolon beskriver psalmistens nya position gentemot dennes fiender, medan det andra uttrycker psalmistens önskan att tillbe i templet. De upprepade orden sammanbinder psalmistens tacksägelse med JHVHs beskydd, och platsen för tacksägelsen med platsen för beskyddet.

b) Analys:

I en vers bestående av ett ljudpar per cola, skiftar psalmens fokus från JHVHs räddning till resultatet av denna räddning. Skiftet gäller såväl byte av fokus samt ett byte av subjekt – från JHVH till psalmisten. Bytet av subjekt tillsammans med upprepningen av första person singularis-suffix sätter fokus helt på psalmistens handlingar. Psalmens visuella språk fortsätter

och beskriver nu psalmisten. Versen är nära förbunden med vers 5, både genom innehåll, upprepning av ord och fonetisk repetition.

Ordet וְעַתָּה (*och nu*) inleder vers 6, vilket ger den en brådskande start. Ordet sammanbinder v 5 och 6, som delar av ett händelseförlopp: På grund av det JHVH har gjort för psalmisten kan denne *nu* lyfta upp sitt huvud.¹²⁰ Sambandet förtydligas ytterligare genom upprepningen av ord. Colon 23 upprepar ordet הָיָה från colon 22,¹²¹ och skapar så rörelsen: 5b) JHVH *lyfter* upp psalmisten på klippan, 6a) Och nu *lyfter* sig psalmistens huvud över fienderna. Bilden av det lyfta huvudet alluderar till ära och skam-motiv förekommande i den antika mellanöstern, och illustrerar psalmistens seger över sina fiender.¹²² JHVH handling och psalmistens position hos JHVH har gett denne en upprättad position och seger över sina fiender. Bilden av huvudet som lyfter sig är också ett exempel på det som Wendland refererar till som ”*personal involvement*.”¹²³ Det är stildrag som möjliggör för framträdare att engagera sig personligt och genom fysiska uttryck, exempelvis känslomässiga utrop och beskrivningar av gester.¹²⁴ Uttrycket וְעַתָּה יָרָוּם רֹאשִׁי, *och nu lyfter mitt huvud upp sig*, är ett exempel på en beskrivning av en gest, och det ger framföraren möjlighet att illustrera psalmistens seger genom att lyfta sitt huvud. Gesten gör framföraren fysiskt involverad i psalmens bildspråk, vilket levandegör budskapet för såväl åhörare som framförare, samtidigt som det underlättar inläring.

6a kontrasterar en verbalsats med en nominalsats. Den inledande verbalsatsen innehåller ett verb i imperfekt som ger uttryck för huvudet som reser sig genom JHVHs handlande.¹²⁵ Den följande nominalsatsen beskriver omständigheterna över vilka psalmistens huvud reser sig – *över mina fiender runt omkring mig*. Colon 23 beskriver alltså handlingen och colon 24 förtydligar handlingens omständigheter, vilket skapar en specificerande rörelse mellan raderna.¹²⁶

Verbalsatsen i colon 23 pekar genom upprepade ord och ordet וְעַתָּה bakåt mot föregående vers, samtidigt som specificeringen mellan raderna kopplar samman colon 23 och 24. Colon 23 innehåller ljudparet הָיָה וְעַתָּה (*lyfter sig* och *mitt huvud*) som upprepar både

¹²⁰ Craigie menar att detta nu kan ha en dubbel betydelse och även markera inledningen av ett liturgiskt skeende där kungen lovsjunger och offerar. Denna tolkning är fullt möjlig, dock ligger den utanför studiets omfattning då den inte berör den fastlagda textens performativa egenskaper, utan israeliternas liturgiska bruk av texten. Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 233.

¹²¹ Verbet står dock i en annan form här. I 5b står verbet i polel imperfekt, tredje person maskulinum, singularis. I 6a står verbet i qal imperfekt, tredje person maskulinum, singularis.

¹²² Jacobson, ”Psalm 27: Trust in the Day of Trouble”, 269.

¹²³ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 25.

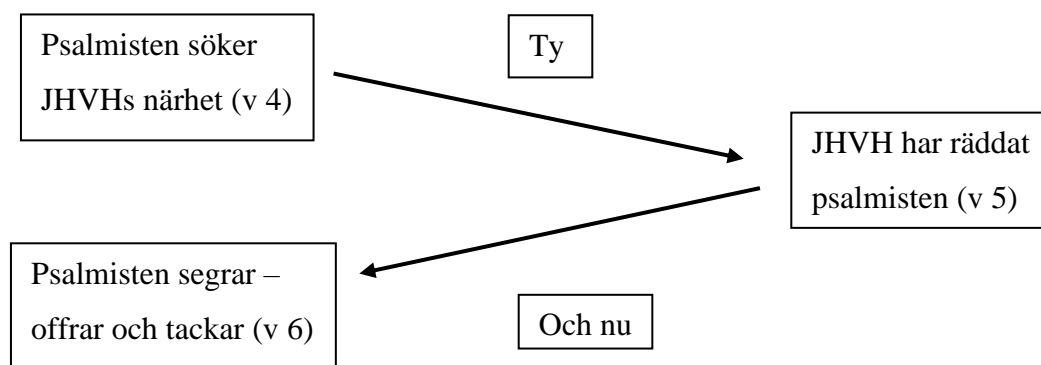
¹²⁴ Wendland, 25.

¹²⁵ Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 395–96.

¹²⁶ Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 70–71.

i /r/- och /o/-ljud. Upprepningen av verbet רום från colon 22, samt upprepningen av /r/ och /o/-ljud sammanbinder vers 6 med vers 5. Repetitionen av /o/ binder även samman colon 23 och colon 24, som avslutas av ljudparet וְאֵיבֹתַי סָבִיבוֹתַי (*mina fiender och runt omkring mig*). Detta distinkta ljudpar överensstämmer i /v/-, /o/- och i ändelsen /aj/.

Som ett resultat av JHVHs räddning, uttrycker psalmisten i v 6b sin intention att offra och lovsjunga JHVH. Versen innehåller två parallella verbalsatser med tre verb i kohortativ. Colon 25 beskriver en önskan att offra glädjetjut i בְּאֶהְלֹוּ (*i hans tält*).¹²⁷ Referensen till tältet upprepar ytterligare ett begrepp från v 5, och återvänder till temat JHVHs boning som är i förgrunden i både v 4 och 5. JHVHs boning är psalmistens plats: att vara i JHVHs närhet (v 4); att finna skydd (v 5); och att offra och tacka (v 6). Versernas nära relation till varandra framkommer också i deras inledande prepositioner. Vers 5 inleds med כִּי, *ty* – vilket förbinder psalmistens strävan att få vara i JHVHs närhet med det beskydd JHVH gett. Psalmisten söker JHVHs närhet, eftersom JHVH har gett denne beskydd. Det inledande utrop i v 6, וְעַתָּה, återgår till att beskriva psalmistens respons på JHVHs handling. På grund av den räddning som JHVH ger (v 5) och det resultat denna räddning får (v 6a) vill psalmisten vara i JHVHs boning och offra och lovsjunga (v 6b). Dessa verser innehar således en växelverkan mellan psalmistens respons på JHVHs räddning, och beskrivningen av JHVHs räddning.

Colon 25 innehåller ordparet וְאֵזְבֹתָהּ וְזָבְחֵי and זָבְחֵי som är från samma rot. Första person singularis-prefixet /' / (på textnivå återgivet i א) i וְאֵזְבֹתָהּ återkommer även i ordet בְּאֶהְלֹוּ samt i verben i kohortativ i colon 26. Colon 26 börjar med ordparet וְאֵשְׂרָה וְאֵזְבֹתָהּ som korrelerar både semantiskt och fonetiskt. Ordparet förekommer på flera ställen både i Psaltaren och övriga HB,¹²⁸ och deras semantiska ekvivalens förstärks av deras fonetiska likhet. Verbens fonetiska

¹²⁷ Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 229–30.

¹²⁸ Orden förekommer tillsammans i Dom 5:5; Ps 21:14; 57:8; 68:5, 33; 101:11; 104:33; 105:2; 108:2; 144:9; 1 Krön 16:9.

likhet består i att de, utöver första person singularis-prefixet, börjar på de snarlika ljuden /s/ och /z/, och avslutas av ett /r/ och kohortativändelsen /ah/, vilket gör att orden rimmar. Orden är placerade bredvid varandra, och gudsnamnet tillsammans med prepositionen ׀ avslutar versen. Gudsnamnet inleder och avslutar perikopen, vilket skapar ett inclusio som förstärker psalmens mycket tydliga fokus på JHVH.

c) Sammanfattning:

I en vers med ett ljudpar per cola, rör sig fokus från JHVHs handlingar till resultatet av dem. Versen är nära förbunden med vers 5 både genom upprepade ord samt genom rörelsen *från* handling (v 5) *till* resultat (v 6).

Efter denna exegetiska analys av Ps 27:1–6 följer en analys av två svenska bibelöversättningar.

4 Analys av bibelöversättningar

4.1 Inledning

Arbetet med bibelöversättning har, på olika sätt, pågått i tusentals år. Arbetet med bibelöversättning till svenska startade på 1300-talet, och sedan dess har många olika versioner utgivits.¹²⁹ I takt med att läskunnigheten i Sverige har ökat har kyrkor spridit biblar på svenska, vilket har gjort Bibeln välspridd i det svenska samhället.

1900-talet var en omvälvande tid för det religiösa landskapet i Sverige. Under lång tid hade Svenska kyrkan (Svk) som statskyrka haft en central roll i såväl religionsutövning som statlig verksamhet. Under 1900-talet förändrades dock Svks roll till staten succesivt, och år 2000 skiljdes Svk från staten. Svk är dock fortsatt Sveriges största kristna samfund och finns spridd över hela Sverige. Denna unika position har haft en stor inverkan på arbetet med, och spridningen av bibelöversättningar. Under 1900-talet tillkom två bibelöversättningar som har varit officiellt antagna för bruk inom Svk: Kyrkobibel 1917 (KB1917) och Bibel 2000. Både dessa översättningar tillkom på statligt initiativ, föregicks av ett långt beredningsarbete och översattes av en tillsatt kommission.¹³⁰ Biblarna har också från sitt antagande varit i bruk i Svks verksamheter och gudstjänster, och delats ut till konfirmander.¹³¹

Under den period då dessa översättningar har använts inom Svk så har det tillkommit en rad andra bibelöversättningar på svenska.¹³² Flera har varit välspredda och frekvent använda, men har inte varit i bruk i Svk. Svks bibelutdelande till konfirmander har gjort dess antagna bibelöversättningar välspredda i det svenska samhället. På grund av detta fokuserar den följande analysen på en jämförelse mellan KB1917 och Bibel 2000. Vidare tillkom de två översättningarna före (KB1917) respektive efter (Bibel 2000) Eugene Nidas banbrytande arbete med bibelöversättning, vilket gör en jämförelse mellan dem intressant.

¹²⁹ Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 82–114.

¹³⁰ Pleijel, 82–114.

¹³¹ Per Westberg, *Kyrkoordning 2021 : med angränsande lagstiftning för Svenska kyrkan*, 2021, kap. 18, paragraf 2.

¹³² Ett exempel på en sådan är Svenska Folkbibeln, som Stiftelsen Svenska Folkbibeln ursprungligen gav ut år 1998, och utgav en reviderad version av 2015. David Hedegård har också utgett en egen översättning av NT 1964. Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 102–3; ”Historik”, åtkomstdatum 17 mars 2021, <https://www.folkbibeln.org/historik/>; ”Folkbibeln 15”, åtkomstdatum 17 mars 2021, <https://www.folkbibeln.org/folkbibeln-15-meny/>.

4.1.1 Kyrkobil 1917

Kyrkobil 1917 kom till efter en mycket lång process av bibelöversättningsarbete. Redan 1773 tillsatte kung Gustav III en bibelkommission med uppgiften att skapa en ny svensk bibelöversättning. Målet med översättningen var att den skulle vara i linje med kyrkans tolkningstradition,¹³³ utgå från tillförlitliga grundtexter, samt vara *idiomatisk* – alltså mer målspråksnära än källspråksnära.¹³⁴

Översättningsprocessen pågick under mycket lång tid, och översättare och arbetssätt skiljde sig därför åt under processens gång. Richard Pleijel redogör för att översättningsarbetet enbart till viss del utgick från de ovan nämnda instruktionerna, trots att dessa kvarstod under hela översättningsprocessen. Gällande grundtexter, så valde översättarna att i så stor utsträckning som möjligt följa MT utan hänsyn till textkritiska problem. Kritiker har också hävdats att översättningen var skriven utifrån en idealbild av det svenska språket. Översättningsarbetet är också, enligt Pleijel, präglad av en strikt syn på grundtextens ord trots att den har en idiomatiskt formulerad syntax. Detta har lett till direktöversättning av idiomatiska uttryck och en betoning på att återge grundtextens ord med samma svenska ord.¹³⁵ Trots att översättningen var kritiserad redan då den antogs, var KB1917 den officiella kyrkobil 1917 under en lång period.

4.1.2 Bibel 2000

Som nämnt ovan, var 1900-talet en omvälvande tid i Sveriges religiösa landskap. 1951 antog riksdagen en religionsfrihetslag, och successivt förlorade statskyrkan makt. 1961 fattade riksdagen beslut om en ny bibelöversättning. På grund av det förändrade religiösa landskapet eftersträvade staten neutralitet i religiösa frågor, och detta skulle i hög grad komma att präglade instruktionerna till översättningen. Syftet var att den nya bibelöversättningen skulle tjäna så väl kyrkan som skolan och övriga svenska folket. Den skulle vara baserad på vetande i kontrast till tro, vara neutral och skriven på ett idiomatiskt språk. En bibelkommission tillsatt

¹³³ Alltså ha ”*analogia fidei et scripturae* som en övergripande princip.” Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 92.

¹³⁴ Pleijel, 82–97.

¹³⁵ Enligt Pleijel var denna idealiserade bild till stor del ett resultat av Esaias Tegnér's bild av svenska språket. Kritiker till bibelöversättningen menade att språket var föråldrat redan då den utgavs. Pleijel, 90–98.

av riksdagen utförde arbetet, som föregicks av ett långt beredningsarbete innan Bibel 2000 slutligen utgavs år 1999.¹³⁶

Internationellt sett var arbetet med bibelöversättning vid denna punkt starkt påverkat av teorin Dynamisk ekvivalens, utvecklad av Eugene Nida och Charles Taber.¹³⁷ Teorin förespråkar idiomatiska översättningar som översätter *betydelse för betydelse* i kontrast till *ord för ord*. Den betonar att språket ska vara målspråksnära samt formulerat och strukturerat på ett sätt som är naturligt för modersmålstalaren. Detta stämde väl in i riksdagens önskan om en idiomatisk översättning, och Dynamisk ekvivalens kom i hög grad att prägla bibelkommissionens arbete. Denna påverkan är synlig i både förberedande dokument, arbetssätt och direkta översättningsval.¹³⁸

Efter denna korta överblick över svensk bibelöversättningshistoria följer en analys av KB1917s och Bibel 2000s återgivningar av Ps 27.

4.2 Textanalys

Översättning är svårt, och en översättning är alltid en tolkning och värdering av grundtexten. Översättning av poetisk litteratur är särskilt utmanande.¹³⁹ Hebreisk poesi är till sin natur koncis, och fylld av parallellismer.¹⁴⁰ En av utmaningarna med översättning ligger på det semantiska planet: Att avgöra vad ett ord betyder i en viss kontext och hitta ett motsvarande begrepp i målspråket. I en struktur där ord som ligger nära varandra i betydelse ofta förekommer parallellt,¹⁴¹ blir detta särskilt utmanande. Hebreiska och svenska har vitt skilda grammatiska system och syntaktisk uppbyggnad, vilket gör att även parallella grammatiska strukturer kan vara mycket svåra att återge. Trots dessa svårigheter, så är det många gånger

¹³⁶ Pleijel, 98–114.

¹³⁷ Nida och hans medarbetare utvecklade Dynamisk ekvivalens (eller Funktionell ekvivalens som teorin senare kallas) under ett antal år. Nida var anställd av Summer Institute of Linguistics (SIL) samt det amerikanska bibelsällskapet under många år. Utifrån sina möten med översättare världen över utformade han en teori som i kort bygger på att analysera grundtexten för att få fram dess budskap, överföra budskapet till målspråket och strukturera det på ett sätt som är naturligt för målspråkstalaren. Teorin flyttar fokuset från textens form till dess budskap, och var epokdanande. Eugene A. Nida och Charles R. Taber, *The theory and practice of translation* (Leiden: Brill, 1969); Philip C. Stine, *Let the words be written : the lasting influence of Eugene A. Nida* (Atlanta: Society of Biblical Literature, 2004); Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 104–29.

¹³⁸ Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 118–60.

¹³⁹ Se till exempel Ringgrens reflektioner kring översättning av Psaltaren. Helmer Ringgren, *Psaltaren 1–41* (Uppsala: EFS-förl., 1987), 25.

¹⁴⁰ Se Berlins definition ovan.

¹⁴¹ Jag väljer här att inte referera till orden inom en parallellism som synonymer. Som redogjort för ovan, argumenterar Alter övertygande för att hebreisk parallellism sällan är synonyma, utan har en rörelse – ofta mot intensifiering eller från generellt till specifikt. I analys av poesi är det av vikt att analysera enskilda ord för att avgöra deras semantiska räckvidd i relation till omgivande semantiskt närliggande begrepp, vilket försvårar översättning ytterligare. Alter, *The Art of Biblical Poetry*, 1–28.

betydligt enklare att återge semantisk och grammatisk parallellism än att överföra/återskapa grundspråkets fonetiska parallellism och repetitioner.¹⁴² Hebreiska och svenska låter av naturliga skäl olika, och att finna ord som innehar en fonetisk likhet, inom samma semantiska räckvidd som de hebreiska begreppen har, är en invecklad process. Trots dessa svårigheter, vill detta studium undersöka i vilken mån svenska bibelöversättningar har klarat av att återge hebreiskans poetiska stildrag, i syfte att utröna vilken roll översättning av texten *som* uppträdande kan ha, i en översättning av texten *för* uppträdande.¹⁴³ Som kortfattat redogjort för, har de två bibelöversättningarnas instruktioner inte fokuserat på överföring av poetiska och orala kvaliteter, utan på att texten ska vara idiomatiskt formulerad på målspråket. Wendlands orala exeges inkluderar dock både de stildrag som medvetet och omedvetet inkorporerats i texten och därför är det möjligt att analysera texterna utifrån deras orala kvaliteter. Analysen utförs dock med medvetenhet om fokuset under arbetet med bibelöversättningarna.

27:1:

Vers	Colon:		Masoretiska texten	KB1917	Bibel 2000
Introduktion			לְדָוִד	Av David.	Av David.
1a	1	a	יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יֵשׁוּעָה	HERREN är mitt ljus och	Herren är mitt ljus och min
	2	b	מִמֶּנִּי אֵינִי נִשְׁעָה	min frälsning; för vem skulle jag frukta?	räddning, vem skulle jag frukta?
1b	3	a'	יְהוָה מִעֲזָרָתִי	HERREN är mitt livs värn;	Herren är ett värn för mitt
	4	b'	מִמֶּנִּי אֵפְתָּח :	för vem skulle jag rädas?	liv, vem skulle jag bäva för?

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

¹⁴² Begreppen återskapat/överfört/återgett används parallellt under analysen. En återgivning av en fonetisk repetition definieras som: Att på svenska skapa en fonetisk relation mellan cola eller ord, som i någon mån motsvarar den fonetiska relation som hebreiskans fonetiska parallellism skapar mellan cola eller ord.

¹⁴³ Nässelqvist, "Translating the Aural Gospel: The Use of Sound Analysis in Performance-Oriented Translation", 50.

a) Struktur och grammatisk parallellism

Trots den ambiguitet som finns i begreppet הַיְהוָה har båda bibelöversättningarna valt att återge psalmens rubrik som *Av David*. KB1917 återger JHVH som ordet *HERREN* skrivna i versaler. Bibel 2000 väljer också att återge gudsnamnet som *Herren*, men behandlar det som ett vanligt personnamn med inledande versal och övriga gemener.

Versens grammatiska parallellism är återgiven i varierande grad. Båda översättningarna har bevarat ordföljden i cola 1 och 3, där gudsnamnet är följt av metaforer. Översättningen av cola 2 och 4 skiljer sig dock. KB1917 har valt att ha samma ordföljd i både cola 2 och 4. Båda fraserna inleds av orden: *för vem*, följt av ett verb. Den strikta upprepningen av samma ordföljd i båda dessa cola, är en mycket nära återgivning av den hebreiska syntaktiska parallellismen. Bibel 2000 har dock valt att variera ordföljden något i cola 2 och 4. Båda cola inleds av frågeordet *vem* följt av ett verb, men i cola 4 har översättningen lagt till ordet *för* efter verbet. Detta skapar upprepningen: *vem skulle jag frukta?/vem skulle jag bäva för?* Tillägget sist i frasen gör att den grammatiska parallellismen inte blir lika tydlig, och därmed blir även versens a, b, a', b'-mönster mindre distinkt.

Ingen av bibelöversättningarna återger kontrasten mellan nominalsatser och verbalsatser, vilket inte oväntat då nominalsatser är ovanliga i svenska språket.¹⁴⁴

Översättningarna återger constructus-kedjan i 1b på olika sätt. Bibel 2000 översätter *ett värn för mitt liv*. Ordet *värn* står alltså i obestämd form, vilket skapar intrycket av att JHVH är ett värn bland många. KB1917 väljer att översätta *mitt livs värn*, vilket tolkar constructus-kedjan som possessiv samt återger värn i bestämd form, vilket är i linje med hebreiskan.¹⁴⁵

b) Upprepade ord och fonetisk repetition

Båda översättningarna återger den semantiska parallellismen och de upprepade orden, om än på något skilda sätt. Båda upprepar gudsnamnet i början av cola 1 och 3, samt inleder cola 2 och 4 med frågeord. KB1917 återger הַיְהוָה med orden *för vem* i versens båda fraser, medan Bibel 2000 översätter begreppet *vem*. Denna mindre skillnad leder dock till att KB1917 bevarar den grammatiska parallellismen till skillnad från Bibel 2000, som måste lägga till ett *för* i slutet av cola 4.

¹⁴⁴ Svenska bibelöversättningar brukar som regel återge hebreiskans nominalsatser genom att infoga någon form av verbet *att vara*. Helmer Ringgren, *Hebreisk nybörjarbok* (Stockholm: Verbum, 1992), 15–16.

¹⁴⁵ Ordet värn blir i bestämd form genom dess relation till det personliga pronomenet *mitt* som har en possessiv funktion. Även hebreiskan förstår verb som har ett personligt pronomen kopplat till sig som att vara i bestämd form.

Ingen av översättningarna har återgivit det distinkta ljudparet אורִי och אִרָא (*ljus* och *frukta*) i 1a. Dock har de på olika sätt överfört andra fonetiska repetitioner i den hebreiska texten. KB1917 återskapar upprepningen av /i/ i יִשְׁעַי, och מְמַי och אִרָא genom en repetition av /f-r/ och /v/ i orden **frälsing/för/vem/frukta**. I repetitionen av *för vem* i colon 4 återkommer /f-r/ och /v/, och därigenom korresponderar dessa ljud mycket väl med alla hebreiskans förekomster av /i/. Bibel 2000 återskapar inte den hebreiska fonetiken på samma sätt, utan har valt att översätta יִשְׁעַי med *räddning* och אִרָא med *frukta*. Richard Pleijel redogör för att Bibel 2000s översättning av ordet יִשְׁעַי föregicks av diskussioner gällande den teologiska skillnaden mellan begreppen frälsning/räddning. Helmer Ringgren, som var ansvarig grundspråksexpert i översättningen av denna psalm, hade föreslagit ordet *frälsning*, medan stilisten Tomas Tranströmer föredrog begreppet *räddning*.¹⁴⁶ Valet att översätta *räddning* skapar ordsekvensen **räddning/vem/frukta** vilket inte återskapar den fonetiska repetitionen i samma utsträckning som KB1917s översättning gör.

Vid upprepningen av begreppet יִשְׁעַי i vers 9 översätter KB1917: *du min frälsnings Gud*, och tydliggör så upprepningen. Bibel 2000 översätter där: *min Gud, du som räddar mig*. Nomen (יִשְׁעַי) står i samma form som i v 1, men Bibel 2000s återgivning skiljer sig märkbart. I v 1 formulerar översättningen ordet som ett nomen (*min räddning*) medan det i v 9 är återgivet som ett verb (*du som räddar mig*), vilket minskar den uppfattade ekvivalensen mellan orden.

Gällande cola 3 och 4, så har KB1917 en fortsatt repetition av /f/ och /v/ i en sekvens ord: **livs/värn/för/vem**. Dessa ord innehåller samma ljud som i 1a, vilket binder samman versen. Bibel 2000s översättning innehåller också en repetition av /f/ /v/: **värn/för/liv/vem/bäva/för**.

¹⁴⁶ Under arbetet med Bibel 2000 arbetade en grundspråksexpert (ofta benämnd hebraist) tillsammans med en målspråksexpert (benämnd som stilist) för att ta fram ett förslag på översättning. Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 138–54; 326–40.

	KB1917	Bibel 2000
Struktur/ordföljd ¹⁴⁷	X	~
Grammatisk parallellism	~	~
Upprepade ord	X	X
Fonetisk repetition	~	-

X – återgivet/i hög grad återgivet
 ~ – delvis återgivet
 - – i mycket liten utsträckning återgivet/inte återgivet

27:2:

Vers:	Colon:	Masoretiska texten:	KB1917:	Bibel 2000:
2a	5	בְּקֶרֶב עָלַי אִמְרָעִים לְאֶכֶל אֶת-בְּשָׂרִי	När de onda draga emot mig och vilja uppsluka mig.	När de onda kommer emot mig för att slita mig i stycken,
	6			
2b	7	אֲנִי וְאֵינִי וְאֵינִי הִמָּה כִּשְׂלֵי וְנִפְּלוּ:	då stappla de själva och falla, mina motståndare och fiender.	mina motståndare och fiender, då skall de själva snäva och falla.
	8			

Röd markerar upprepade ord;
 Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur och grammatisk parallellism

Båda översättningarna återger den inledande temporala prepositionen med ordet *När*, vilket antyder något av narrativiteten i hebreiskan. De skiljer sig dock i översättningen av hebreiskans verbformer. KB1917 översätter verben i infinitiv (cola 5 och 6) med svenska infinitivformer, *När... draga* och *vilja uppsluka*, och markerar alltså infinitivens olika

¹⁴⁷ Dessa listor är att betrakta som övergripande sammanfattningar med syfte att skapa en överblicksbild. Kategoriseringarna kan således inte ersätta den mer detaljerade analysen ovan.

funktion genom orden *när* och *vilja*. Översättningen återger även perfektumformerna (colon 8 [7]) med infinitivformer sammansatta med ett inledande *då*, vilket reducerar versens narrativitet och skapar upplevelsen av en metafor. Det ger dock versen en repetition av /a/ i slutet av alla verb. Bibel 2000 översätter infinitivformen i colon 5 med presensformen *när... kommer*, och i colon 6 med infinitivformen *för att slita*.¹⁴⁸ Trots att översättningen av colon 6 semantiskt skiljer sig från grundtexten, är den grammatiska återgivningen av infinitivens funktion nära hebreiskan. Begreppet *för* är en återgivning av לְ och *att slita* är en svensk infinitivform, och grammatiskt sett ligger så Bibel 2000 närmre hebreiskan än KB1917 som inte återger denna grammatiska konstruktion. Bibel 2000 översätter de två perfektumformerna i colon 8 med verb i futurum. I Bibel 2000 beskriver versen således psalmistens tillit till JHVH i kommande trångmål, och i KB1917 uttrycker versen en tillit till JHVH vid eventuella hot. Båda översättningarna uttrycker alltså tilliten i relation till möjliga faror, i kontrast till den narrativitet som hebreiskan har där versen beskriver ett tidigare beskydd. Genom att minska narrativiteten minskar kontrasten till metaforen i v 3.

I 2b har översättningarna betydande skillnader gällande den grammatiska återgivningen. MT börjar frasen med att tala om fienderna tre gånger och redogör inte för deras fall förrän de sista orden i colon 8. I colon 8 skapar den ovanliga grammatiska konstruktionen ett tydligt fokus på fienderna och bygger upp spänning innan deras fall beskrivs. Bibel 2000 har valt att återge denna struktur och bevarar således MTs fokus och uppbyggande av spänning. KB1917 har däremot valt att byta plats på cola 7 och 8, och börjar med att redogöra för fiendernas fall. Detta minskar både spänningen i versen samt fokuset på psalmistens motståndare. Då fiendernas tre attribut blir separerade, blir även kontrasten med JHVHs tre attribut i v 1, otydlig.

b) Bildspråk

Båda översättningarna har valt en idiomatisk översättning av det starka bildspråket i 2a. KB1917 väljer att översätta det hebreiska uttrycket לְאָכַל אֶת-בְּשָׂרִי (*för att förtära mitt kött*) med den något mildare bilden *och vilja uppsluka mig*. Uttrycket bevarar bildspråkets visuella ansats och även bilden av att fienderna på något sätt vill äta/sluka psalmisten. Bibel 2000 väljer det något mer anstötliga idiomat: *för att slita mig i stycken*.¹⁴⁹ Även detta uttryck har ett

¹⁴⁸ Detta är en idiomatisk översättning där hebreiskans bildspråk har återgetts med ett annat bildspråk på svenska, och alltså inte en egentlig återgivning av de hebreiska orden.

¹⁴⁹För att se bibelkommissionens resonemang bakom Bibel 2000s översättning, se Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 326–40.

visuellt språk, men bilden porträtterar fiendernas avsikter som att förgöra/slita isär psalmisten snarare än att äta eller sluka denne.

c) Fonetisk repetition

Hebreiskan har en upprepning av första person singularissuffixet ך, i cola 5, 6 och 7. Båda översättningarna har återgett de första två repetitionerna med ordet *mig* (cola 5 och 6). I colon 7 (colon 8 i KB1917) har båda valt att enbart upprepa det possessiva pronomenet *mina* en gång. Detta *mina* bestämmer då båda de efterföljande nomina (*mina motståndare* och *fiender*). Det får samma betydelse på svenska, men repetitionen framkommer inte.

Versens två bicola är sammanbundna av ljudparet בָּשָׁרִי וְצָרִי. Ingen av översättningarna har en lika distinkt fonetisk sammanbindande effekt. Hebreiskans avslutande verb rimmar med varandra på ljudet /lu/. KB1917s översättning av verben: *stappla/falla*, har en repetition av /a/ och /l/ som delvis fungerar som ett återskapande av repetitionen. KB1917 har dessutom en upprepning av /a/ i slutet av alla verb: *draga/uppsluka/stappla/falla*. Bibel 2000s översättning *snava/falla* återskapar inte den fonetiska relationen mellan de hebreiska orden, även om de har en vag upprepning av /a/. Orden *skall/falla* skapar dock en viss fonetisk effekt.

Psalmen upprepar ordet צָרִי i v 12. Ingen av översättningarna återger denna repetition, utan båda formulerar upprepningen *mina motståndare* (v 2) och *mina ovänner* (v 12).

	KB1917	Bibel 2000
Struktur/ordföljd	~	X
Bildspråk	~	~
Fonetisk repetition	~	-

X – återgivet/i hög grad återgivet

~ – delvis återgivet

- – i mycket liten utsträckning återgivet/inte återgivet

27:3:

Vers:	Colon:		Masoretiska texten	KB1917	Bibel 2000
3a	9	a	אִם-פָּחַדְתָּ עָלַי מִפְּחַדְתָּ	Om ock en här lägrar sig mot mig, så fruktar ändå icke	Om en krigshär hotar mig känner jag ingen
	10	b	לֵא-יִרְאֶה לִּבִּי	mitt hjärta;	fruktan,
3b	11	a'	אִם-תִּקְוִים עָלַי מִלְחָמָה	om krig uppstår mot mig, så är jag dock trygg.	om kriget kommer är jag ändå trygg.
	12	b'	בְּיָמַי בֹּשֶׁת׃		

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur, grammatisk parallellism och upprepade ord

Den distinkta syntaktiska parallellismen i cola 9 och 11, som består av en strikt upprepad ordföljd och upprepade ord och verbformer, kommer inte till fullo fram i översättning.¹⁵⁰ För att skapa mer naturlig svenska har båda översättningarna förändrat ordföljden, och placerat subjekt före verb och flyttat prepositionen och det personliga pronomenet från mitten av raden till slutet. KB1917s översättning består av en upprepning av strukturen: *om/subjekt/verb/mot mig*. Översättningen återger därmed de upprepade orden, dock lägger den till ordet *ock* i colon 9 och översätter radernas nomina olika: *en här/krig*. Översättningen av de två nomina återger hebreiskans obestämda form på båda nomina, men då *en* enbart står i en av de parallella cola blir den syntaktiska ekvivalensen mindre tydlig.

Bibel 2000 återger den syntaktiska parallellismen i frasernas första cola i mindre utsträckning än KB1917. Översättningen upprepar strukturen: *om/subjekt/verb*, men i övrigt varierar återgivningarna. Översättningen återger עָלַי med ordet *mig* i colon 9, och utlämnar det helt i colon 11. Detta eliminerar den syntaktiska parallellismen, och innehållsmässigt minskar fokuset på att psalmisten personligen är hotad i 3b. Bibel 2000 varierar också obestämd och bestämd form i översättning av versens nomina: *en krigshär/kriget*, trots att båda nomina står i obestämd form i hebreiskan, vilket ytterligare reducerar den syntaktiska parallellismen.

¹⁵⁰ På grund av de upprepade ordens betydelse för den syntaktiska parallellismen analyseras de under rubriken a) Struktur och grammatisk parallellism.

Parallellismen i frasernas andra cola (10 och 12) är i huvudsak baserad på semantisk ekvivalens, och kommer i stor utsträckning fram i översättning. Raderna kontrasterar ett negativt och positivt uttalande, vilket båda översättningarna ger uttryck för. KB1917 lägger till ord i båda frasernas andra cola. I colon 10 lägger översättningen till *så/ändå*, och i 12 *så*. Upprepningen av ordet *så*, betonar parallellen mellan frasernas andra cola (b och b') och även relationen mellan frasernas två cola. Repetitionen finns dock inte i hebreiskan. Båda översättningarna lägger också till verbet *är* i versens sista colon, för att skapa förståelig svenska.¹⁵¹

Kontrasten mellan verb i maskulinum och femininum som finns mellan frasernas cola är svår att överföra till svenska utifrån det svenska verbsystemet. Detta kommer därmed inte fram i någon av översättningarna.

b) Fonetisk repetition och bildspråk

I colon 9 kommer subjektet och verbet, מִהַרְגֵּהוּ och מִמַּהַרְגֵּהוּ, från samma rot och rimmar med varandra. Den fonologiska effekt detta skapar finns närvarande i KB1917s översättning, som återger orden: **här/högar**. Orden upprepar ljuden /ä/ och /r/, och bildar därmed ett ljudpar som korresponderar med det hebreiska ljudparet. Bibel 2000 översätter dessa ord med *krigshär/hotar*, vilket inte återger något av ordens fonetiska relation.

Ljudparet מִמַּהַרְגֵּהוּ och מִהַרְגֵּהוּ avslutar cola 9 och 11. KB1917 översätter orden *här/krig*, vilket inte återskapar någonting av ordens fonetiska relation. Bibel 2000 väljer istället översättningen **krigshär/kriget**. Upprepningen av ordet *krig* i dessa ord överför något av hebreiskans fonetiska repetition, dock skiljer sig upprepningen på flera sätt från hebreiskan. Den ekvivalens som finns mellan de hebreiska orden är baserad på semantisk betydelse och fonetisk likhet. Bibel 2000s översättning skapar däremot en koppling mellan orden som närmast är en upprepning av ord, i stället för semantiskt nära begrepp som har en fonetisk ekvivalens. Orden **krigshär/kriget** är olika långa, och står i olika form (obestämd/bestämd form) vilket stör rytmen och minskar den uppfattade ekvivalensen i viss mån. Den stora skillnaden i ordens längd förändrar radernas rytm och gör därför versens syntaktiska parallellism mindre tydlig.

Det första och sista ordet i versens sista colon, בְּרוּחַ וְאֵלֶּיךָ, har en fonetisk likhet, i upprepningen av /o/ och /t/, som inte kommer fram i någon av översättningarna. KB1917 översätter orden *dock/trygg* och Bibel 2000 översätter dem *ändå/trygg*, vilket inte får fram

¹⁵¹ För en djupare analys av Bibel 2000s översättning av colon 10 och 12, se nedan under b) Fonetisk repetition och bildspråk.

ordens fonetiska likhet. Valet att inte översätta תִּזְכֹּרֶנִּי som *i detta*, utan *dock* (KB1917) och *ändå* (Bibel 2000),¹⁵² får inte fram rörelsen från generellt till specifikt som finns i hebreiskan, dock skapar den naturlig svenska.¹⁵³

Översättningarna skiljer sig åt i översättning av bildspråket לֵא-יִירָא לִבִּי (*fruktar inte mitt hjärta*) i v 3a. KB1917 har valt att översätta uttrycket *så fruktar ändå icke mitt hjärta*, vilket är en ord-för-ord översättning där orden *så* och *ändå* har lagts till. Bibel 2000 har däremot översatt ordet med det personliga pronomenet *jag*. Denna skillnad mellan översättningarna är sannolikt ett resultat av diskussionen mellan forskare angående innebörden av ordet לֵב.¹⁵⁴ Ordet לֵב förekommer också i v 8 och 14, och även här skiljer sig översättningsvalen. KB1917 översätter ordet *hjärta* vid alla tre tillfällen: *så fruktar ändå icke mitt hjärta* (v 3); *Mitt hjärta förhåller dig ditt ord* (v 8); och *oförfärad i ditt hjärta* (v 14). Detta synliggör psalmens trefaldiga repetition av לֵב. Bibel 2000 väljer däremot att översätta ordet med *hjärta* enbart vid en av de tre förekomsterna: *känner jag ingen fruktan* (v 3); *manar mitt hjärta* (v 8); och *fatta mod* (v 14). Denna översättning synliggör inte psalmens repetition av ordet. Även ordet יָרָא är upprepat i psalmens bredare kontext, i vers 1. Här väljer båda översättningarna att återge begreppet med samma ord som i v 1, vilket synliggör upprepningen.

	KB1917	Bibel 2000
Struktur och grammatisk parallellism	X	-
Bildspråk	X	-
Upprepade ord	X	~
Fonetisk repetition	~	~

X – återgivet/i hög grad återgivet

~ – delvis återgivet

- – i mycket liten utsträckning återgivet/inte återgivet

¹⁵² Craigie översätter תִּזְכֹּרֶנִּי som “in spite of this” vilket påminner om KB1917 och Bibel 2000s översättningar. Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 228.

¹⁵³ Då det inte finns något objekt som *i detta* syftar på kan frasen *i detta är jag trygg* te sig märklig utanför ett större sammanhang. Läst i versens större kontext, där vers 4 beskriver vad tryggheten består i, blir detta dock begripligt.

¹⁵⁴ Som redogjort för ovan finns en diskussion bland forskare gällande begreppets betydelse. Då begreppet sannolikt inte refererar till organet hjärta, utan troligen människans inre och vilja, väljer vissa forskare att återge ordet med ett personligt pronomen. Intressant är dock att Bibel 2000 varierar återgivningen av ordet och återger det med *hjärta* i v 8. För en ingående analys av Bibel 2000s översättning av antropologiska begrepp i Psaltaren, se Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*.

27:4:

Vers:	Colon:		Masoretiska texten	KB1917	Bibel 2000
4a	13	a	אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ	Ett har jag begärt	Ett enda ber jag
	14	a'	אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ	av HERREN, därefter traktar jag:	Herren om, detta begär jag:
4b	15	b	שָׁבִי בֵּית־יְהוָה	att jag må få bo i	att få vara i
	16	b'	כָּל־יְמֵי חַיֵּי	HERRENS hus i alla mina ljudsdagar,	Herrens hus varje dag i mitt liv
4c	17	c	לִתְנוּת נֶזְעִם־יְהוָה	för att skåda	för att se
	18	c'	וְלִבְּקָר נִהְיֶה כֹּהֵן	HERRENS ljudlighet och betrakta hans tempel.	Herrens ljudlighet och söka svar i hans tempel.

Röd markerar upprepade ord;
Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur och grammatisk parallellism

Den tydliga syntaktiska parallellismen i versen är delvis bevarad i översättning. KB1917 har bevarat kontrasten mellan perfekt/imperfekt i 4a, genom att kontrastera verbet *har begärt* (supinum) med verbet *traktar* (presens). Bibel 2000 har däremot översatt orden i två presensformer, *ber* och *begär*. Denna översättning återger inte hebreiskans kontrasterande verbformer, dock har orden en fonetisk likhet i repetitionen av ljudet /be/ vilken återskapar något av den fonetiska repetitionen i orden *אֶתְּךָ* och *אֶתְּךָ*, något som KB1917s översättning saknar.

Översättningarna återger på olika sätt hebreiskans infinitivformer. KB1917 översätter infinitivformen i colon 15 med orden *att jag må få bo*, alltså en infinitivform. Orden *må* och *få* gör att frasen blir formulerad som en önskesats, vilket är i linje med kontexten men inte med den hebreiska grammatiken.¹⁵⁵ Orden förlänger också frasen, vilket förändrar rytmen i relation till övriga cola i versen. Bibel 2000 översätter samma verb som *att få vara*, vilket också är en infinitivform. I likhet med KB1917 formulerar den dock meningen som en önskesats, med skillnaden att den inte lägger till ordet *må*. Bibel 2000s översättning förändrar

¹⁵⁵ Önskesatser i första person singularis brukar i hebreiskan vanligen formuleras i kohortativ.

därför inte rytmen i samma utsträckning som KB1917s översättning gör. Översättningarna skiljer sig även åt i återgivningen av verbet *וַיִּבְרָח*. KB1917 översätter ordet med *bo*, medan Bibel 2000 väljer det något bredare ordet *vara*.

De två verben i infinitiv i cola 17 och 18 står sammansatta med prepositionen *לְ*. KB1917 översätter dessa verb som: *för att skåda/och betrakta*.¹⁵⁶ Översättningen återger således verben som infinitivformer, men väljer att inte upprepa orden *för att*. Även Bibel 2000 översätter verben i 4c som infinitivformer: *för att se/och söka svar*, men i likhet med KB1917 upprepar den inte orden *för att*. Översättningarna återger ordet *בָּקַר* på olika sätt: *betrakta* (KB1917) och *söka svar* (Bibel 2000). Som redogjort för under den poetiska analysen är ordets betydelse osäker, och skillnaden mellan översättningarna överensstämmer med de två hållningar redogjorda för ovan. KB1917s återgivning överensstämmer med Alters översättning *to gaze on*,¹⁵⁷ medan Bibel 2000s översättning överensstämmer med bland annat Anderson.¹⁵⁸

b) Fonetisk repetition och upprepade ord

Båda översättningarna återger den trefaldiga repetitionen av JHVH i frasernas första cola (13, 15 och 17), även om det finns en mindre variation i ordföljd. KB1917 placerar namnet på olika platser i fraserna: sist i 13 och näst sist i 15 och 17. Således återger översättningen repetitionen, men den syntaktiska parallellismen blir mindre tydlig. Bibel 2000 har placerat ordet näst sist i alla tre cola, vilket tydligare synliggör parallellismen.

Ljudparet *אֵת* och *זֶה* (*ett* och *detta*) inleder 4a. Dessa är följda av två semantiskt parallella verb som repeterar flera ljud och står i kontrasterade verbformer (perfekt och imperfekt). KB1917 har översatt ljudparet med *ett/därefter*. Skillnaden i ordens längd och ljudbild återskapar inte hebreiskans fonetiska repetition. Bibel 2000 har valt översättningen *ett enda* och *detta*, vilket överför något av den fonetiska repetitionen. Ordet *enda* tydliggör hebreiskans betoning på ordet *אֵת*,¹⁵⁹ dock blir ordens fonetiska likhet mindre utpräglad.

De efterföljande verben, *וַיִּבְרָח* och *וַיִּבְרָח*, är versens andra ljudpar. KB1917 återger dem: *begärt/traktar*, vilket inte återskapar något av ordens fonetiska relation. Bibel 2000 har

¹⁵⁶ Där *för* fungerar som översättning av den hebreiska prepositionen *לְ*.

¹⁵⁷ Alter, *The Hebrew Bible*, 2776–77.

¹⁵⁸ Anderson, *The New Century Bible Commentary, Vol. 1*, 223.

¹⁵⁹ Ordet är betonat både genom placeringen först i satsen samt genom det unika med uttalandet. Som Craigie redogör för är påståendet *ett har jag bett* unikt bland den HBs numeriska uttalanden. Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 232.

valt **ber/begär**, där upprepningen av /be/ och /r/ återskapar något av hebreiskans fonetiska repetition.

Det första ordet i colon 15, **הִתְבַּרַּח**, återvänder till flera ljud från föregående bicolon. I KB1917 finns detta i viss utsträckning bevarat i repetitionen av ordet *jag* från tidigare cola, samt i ordet *bo* som är en upprepning av /b/ från ordet **בְּעָרְתָּ** i 4a. På grund av att KB1917s inte återger ljudparet **וְשָׁמַעְתָּ** och **וְשָׁמַעְתָּ** genom repetition av /b/ blir dock den fonetiska effekten mycket liten. Bibel 2000 återskapar något av den fonetiska repetitionen mellan ljudparen i 4a, dock fortsätter inte repetitionen i återgivningen av **וְשָׁמַעְתָּ**, som översättningen återger *vara*. Översättningen har därmed ordföljden: **ett enda ber/detta begär/att få vara**. Ordet *vara* upprepar inte något av ljuden från den tidigare versen, och repetitionen i colon 15 återskapas därmed inte.

I 4b har Bibel 2000 i orden **וְכָל יְמֵי חַיֵּי**, en upprepning av /v/, /a/ och /i/ som binder samman frasen. Upprepningen av ordet *i*, i colon 16, gör dock hebreiskans repetition av prepositionen **בְּ** mindre tydlig. KB1917 har också en repetition av /i/ ljud i denna fras: **i HERRENS hus i alla mina livsdagar**. Då detta vokalljud står ensamt blir dock den fonetiska effekten liten.

Den fonetiska repetitionen och de upprepade orden i 4c är delvis bevarad, dock återger ingen av översättningarna alla upprepningar av prepositionerna **בְּ** och **וְ**.¹⁶⁰ KB1917 översätter endast prepositionen **בְּ** vid ett av de tre tillfällen det förekommer: *i HERRENS hus*. Övriga tillfällen utlämnar översättningen ordet: *skåda HERRENS ljuvlighet/betrakta hans tempel*. Översättningen har också lagt till ordet *i* i sin översättning av constructus-kedjan i 4b: *i alla mina livsdagar*. Bibel 2000 har en trefaldig repetition av prepositionen *i*, dock är den inte i linje med hebreiskans repetition. Bibel 2000 översätter: *i Herrens hus/i hans tempel*, vilket återger den första och sista av hebreiskans upprepning. Likt KB1917 lägger dock Bibel 2000 till ett *i* i constructuskedjan: *varje dag i mitt liv*. Ingen av översättningarna återger således helt hebreiskans repetition av **בְּ**, samtidigt som båda formulerar ett alternativt mönster för upprepning.

Bibel 2000 återskapar det upprepade ljudet /o/ i vers 4c, med ett återkommande /s/ som binder samman detta bicolon: **se/Herrens söka/svar/hans**. Även KB1917 har ett återkommande /s/: **skåda/HERRENS/hans**. KB1917 upprepar ordet tre gånger, medan Bibel 2000 upprepar det fyra gånger, vilket gör Bibel 2000s upprepning något mer framträdande.

¹⁶⁰ Då **וְ** är sammansatt med infinitivverb vid båda tillfällen det förekommer behandlas översättningarnas återgivning av det ovan under rubriken a) Struktur och grammatisk parallellism.

	KB1917	Bibel 2000
Struktur och grammatisk parallellism	~	~
Upprepade ord	~	~
Fonetisk repetition	~	~

X – återgivet/i hög grad återgivet
 ~ – delvis återgivet
 - – i mycket liten utsträckning återgivet/inte återgivet

27:5:

Vers:	Colon:		Masoretiska texten	KB1917	Bibel 2000
5a	19	a	כִּי יִצְפְּנֵנִי אִתְּךָ	Ty han döljer mig	Ty han gömmer
	20	b	בְּיֹם אֲוֵהָ	i sin hydda på olyckans dag,	mig i sin hydda på olyckans dag,
5b	21	a'	יִסְתֶּרֵנִי בְּסִתְּךָ אֶהְלוּ	han beskärmar mig i sitt tjäll,	han gömmer mig i sitt tält,
	22	a''	יִצְרֵרֵנִי יְרוּמֵי מִיָּדָי	han för mig upp på en klippa.	han räddar mig upp på klippan.

Röd markerar upprepade ord;
 Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur och grammatisk parallellism:

Båda översättningarna har bevarat kopplingen till vers 4 genom att översätta כִּי med konjunktionen *ty*. De har också bevarat kopplingen mellan fraserna i versen genom att sätta kommatecken mellan versens två bicola.

Både KB1917 och Bibel 2000 formulerar colon 20 som en nominalsats och övriga som verbalsatser. I båda översättningarna är också colon 20 märkbart kortare och skiftar fokus från räddningen till hotet. Den bevarade strukturen samt översättningarnas återgivning av den semantiska parallellismen, gör att de återger versens a, b, a', a''-mönster.

Versen har en trefaldig repetition av verb i imperfekt, vilket översättningarna återger genom en trefaldig repetition av verb i presens. 5b innehåller en syntaktiskt baserad kiasm,

där dess två parallella cola är kontrasterade genom omvänd ordföljd. Ingen av översättningarna överför kiasmen, utan väljer att ha samma ordföljd i cola 21 och 22.

b) Fonetisk repetition och upprepade ord:

Hebreiskans trefaldiga repetition av platser knutna till JHVHs räddning framkommer i översättning, dock finns viss skillnad i översättningsval av specifika ord. Bibel 2000 har bevarat relationen mellan de två ökenbegreppen (בְּתֵּר אֶהְיֶה och בְּתֵּר אֶהְיֶה) genom att översätta *hydda/tält*. Både *hydda* och *tält* är ord som primärt refererar till temporära boningar, vilket var karaktäristiskt för israeliternas boende under ökenvandringen. Även KB1917 har bevarat relationen mellan dessa begrepp genom att översätta *hydda/tjäll*. Ett *tjäll* är, likt ett *tält*, en enkel och ofta temporär boning.¹⁶¹

Ingen av översättningarna översätter det första ordet i constructus-kedjan בְּתֵּר אֶהְיֶה, utan väljer att enbart översätta ordet אֶהְיֶה (*sitt tjäll/sitt tält*). Ordet som översättningarna utelämnar, בְּתֵּר, kommer från samma rot som verbet יִסְתַּרְנִי. Då översättningarna inte återger nomenet, framkommer inte den fonetiska och semantiska relationen mellan begreppen. Den relation som kopplingen skapar mellan JHVHs handlingar och platsen för handlingarna framkommer därmed inte i någon av översättningarna.

Relationen mellan JHVHs handlande och psalmistens mottagande som finns i upprepningen av verb i tredje person maskulinum, singularis och första person singularis-suffix kommer i båda översättningarna till uttryck genom en trefaldig repetition av *han-mig*. Denna upprepning tydliggör versens a, b, a', a''-struktur genom att den sammanbinder de tre cola som fokuserar på JHVHs beskydd, och skapar en fonetisk effekt som ramar in verbet.

MT repeterar prepositionen אַ vid fyra tillfällen i versen, vilket inte kommer fram i översättningarna, trots att de har återgett de fyra repetitioner. Svenskan kräver en variation mellan prepositionerna *i* och *på*, vilket gör att båda översättningar har en växelverkan mellan *i/på/i/på*, som sträcker sig genom versens fyra cola. Detta skapar inte samma ekvivalens som hebreiskans tydliga repetition, men är nödvändigt för god svenska.

Båda översättningarna har en upprepning av /y/ i orden *ty/hydda/olycka*. Då repetition enbart innehåller ett ljud, som dessutom är utspritt i versen, blir den aurala effekten obetydlig. Hebreiskan har även en repetition av /s/ och /r/ som i viss mån finns överförd i översättningarna. KB1917 har i colon 19 och 20 en assonans på d-ljud: *döljer/hydda/dag*, och Bibel 2000 har en liknande assonans i översättningen *hydda/dag*. Bibel 2000 har dock återgett

¹⁶¹ ”Tjäll” *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (Norstedts, 2009).

יִצְפְּנִי med *gömmar* i kontrast till KB1917s *döljer*, vilket gör assonanzen otydligare än i KB1917.

Bibel 2000 översätter versens två första verb (יִסְתַּרְנִי och יִצְפְּנִי) med ordet *gömmar*, vilket binder samman de två fraserna. Denna repetition finns dock inte i hebreiskan. Den starka relation denna översättning skapar mellan cola 19 och 21 samt att översättningen inte återger kiasmen försvagar relationen mellan cola 21 och 22.

Ingen av översättningarna återskapar versens avslutande ordpar, יְרוּמָמְנִי och צוּר. Översättningarna skiljer sig också i översättning av ordet מְצוּר, där KB1917 översätter ordet i obestämd form (*upp på en klippa*) och Bibel 2000 i bestämd form (*upp på klippan*).

	KB1917	Bibel 2000
Struktur och grammatisk parallellism	~	~
Upprepade ord	~	~
Fonetisk repetition	-	-

X – återgivet/i hög grad återgivet
 ~ – delvis återgivet
 - – i mycket liten utsträckning återgivet/inte återgivet

27:6:

Vers:	Colon:	Masoretiska texten:	KB1917:	Bibel 2000
6a	23	וְעָתָה יֵרֵם רֵאשִׁי	Och nu skall mitt	Nu kan jag triumfera
	24	עַל אֹנְכֵי סִבִּיבוֹתָי	huvud resa sig över mina fiender runt omkring mig ,	över fienderna omkring mig.
6b	25	וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֶהְלוֹ וּבְתֵיב	och jag vill offra i	Jag vill offra i hans
	26	תְּרוּעַת אֲשִׁירָהּ וְאֶזְבְּחָהּ לִיתְהֵאָהֵב:	hans hydda jublets offer , jag vill sjunga till HERRENS ära och lovsäga honom.	tält, offra med segerjubel. Jag vill sjunga och spela till Herrens ära.

Röd markerar upprepade ord;
 Grön markerar fonetiska repetitioner

a) Struktur och grammatisk parallellism

Många av versens strukturella och syntaktiska stildrag kommer fram i översättningarna. Båda översättningarna inleder versen med *nu*,¹⁶² vilket gör att dess brådskande inledning samt kopplingen med v 5 framgår. Båda översättningarna överför också kontrasten mellan verbalsats och nominalisats i colon 23 och 24.

MT har en kontrast mellan verb i imperfekt (colon 23) och i kohortativ (cola 25 och 26). Översättningarna skiljer sig i återgivningen av imperfektformen men återger kohortativformerna på ett liknande sätt. KB1917 översätter verbet i imperfekt med futurumformen *Och nu ska mitt huvud resa sig*, medan Bibel 2000 väljer att översätta den med: *Nu kan jag triumfera*. KB1917 uttrycker därmed att psalmisten i framtiden kommer att resa sig över fienderna, medan Bibel 2000s översättning uttrycker en visshet att psalmisten utifrån sin nya position kan triumfera. Återgivningen av kohortativformerna är syntaktiskt lika, men skiljer sig i översättning av det tredje verbet. Gällande syntax, väljer båda översättningarna att lägga till *jag vill* vid de två första verben. KB1917 skriver: *och jag vill offra/jag vill sjunga/lovsäga*, och Bibel 2000 *Jag vill offra/Jag vill sjunga/spela*. Det inledande *jag vill* gör att hela colon 26 i båda översättningarna uttrycker psalmistens önskan, och orden måste därför inte upprepas vid det andra verbet. En upprepning hade dock tydligare markerat hebreiskans trefaldiga repetition av kohortativ, som även har en fonetisk effekt genom verbens återkommande prefix och suffix.

Både KB1917 och Bibel 2000 har översatt ליהוה עם med orden *HERRENS ära/Herrens ära*. KB1917 har dock valt att ändra ordföljden i colon 26 och har placerat *HERRENS ära* mellan de två verben i stället för sist, medan Bibel 2000 bevarar hebreiskans ordföljd med *Herrens ära* placerat efter verben. Ingen av översättningarna har dock gudsnamnet sist i meningen, vilket gör att perikopens inclusio inte framkommer.

b) Bildspråk

Översättningarnas återgivning av uttrycket יהוה עם ראשי skiljer sig åt. KB1917 har översatt ord-för-ord, *Och nu skall mitt huvud resa sig*. Bibel 2000 har däremot valt en idiomatisk översättning som sannolikt utgår från ära- och skam-motivet: *nu kan jag triumfera*.¹⁶³

¹⁶² KB1917 översätter *och nu* medan Bibel 2000 översätter enbart ordet *nu*.

¹⁶³ För vidare diskussion om denna översättning samt bibelkommissionens syn på detta idiomatiska uttryck, se: Ringgren, *Psaltaren 1–41*, 21. Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*.

c) Fonetisk repetition och upprepade ord

Upprepningen av verbet רָם skapar en stark relation mellan v 5 och 6. KB1917 översätter verbet: *för mig upp* (v 5) och *resa sig* (v 6), medan Bibel 2000 översätter *räddar mig upp* (v 5) och *triumfera* (v 6). Ingen av översättningarna återger alltså repetitionen av רָם , vilket försvagar såväl relationen mellan verserna samt rörelsen dem emellan: JHVH lyfter upp psalmisten – och därför kan psalmistens huvud lyfta sig upp. Båda översättningarna har, i cola 22 och 23, en vag upprepning av /r/: *för mig upp/resa sig över* (KB1917) och *räddar mig upp/triumfera över* (Bibel 2000). Denna vaga fonetiska repetition återskapar dock inte hebreiskans distinkta upprepning av ord och ljud i de två cola.

Ingen av översättningarna återskapar ljudparet רָם וְרָאָה i colon 23. KB1917 återger orden: *huvud/resa sig*, och Bibel 2000 *jag/triumfera*.¹⁶⁴ KB1917 har dock en repetition av ett possessivt pronomen i första person singularis som korrelerar med hebreiskans repetition av första person singularis-suffixet: *mitt huvud/mina fiender/ runt omkring mig*. Trots variationen av pronomen, så sätter upprepningen fokus på psalmisten samtidigt som repetitionen av /mi/ och /me/ skapar en aural effekt. Bibel 2000 återskapar inte denna repetition utan upprepar enbart det possessiva pronomenet en gång: *omkring mig* (colon 24).

Ordet תֶּלֶט förekommer både här och i v 5. Bibel 2000 översätter ordet med *tält* vid båda förekomsterna. KB1917 återger däremot ordet בְּהֶהָרִים (*i hans tält*) med *hydda*, trots att samma begrepp översätts *tjäll* i v 5 där ordet בְּסֹכֶה översätts *hydda*. Detta förflyttar upprepningen från cola 21 och 25 till cola 19 och 25.

Colon 25 innehåller ett verb och ett nomen från samma rot: וְאָזְבַּחְתָּהּ och זָבַחְתָּ . KB1917 översätter detta som: *och jag vill offra i hans hydda jublets offer*, alltså som ett verb och ett nomen. Bibel 2000 väljer däremot att återge både verbet och nomenet med samma ord: *Jag vill offra i hans tält, offra med segerjubel*, och gör därmed om ett nomen till ett verb. Bibel 2000 konstruerar alltså en exakt upprepning av ord, trots att det enbart är två ord från samma rot som förekommer.

Efter denna analys av bibelöversättningar av Ps 27:1–6, följer en presentation av en egen översättning samt en sammanfattande analys.

¹⁶⁴ Det finns uppenbara svårigheter med att analysera den här idiomatiska översättningen som en återgivning av hebreiskans faktiska ord, då det är en återgivning som syftar till att återskapa det hebreiska uttryckets betydelse i ett annat svenskt uttryck. Det är dock fullt möjligt att analysera versens fonetiska repetitioner i relation till hebreiskans fonetik.

	KB1917	Bibel 2000
Struktur och grammatisk parallellism	~	~
Bildspråk	X	-
Upprepade ord	~	-
Fonetisk repetition	~	-

X – återgivet/i hög grad återgivet

~ – delvis återgivet

- – i mycket liten utsträckning återgivet/inte återgivet

5 Egen översättning och sammanfattande analys

5.1 Egen översättning

Syftet med denna experimentella översättning är att göra en översättning *av* uppträdande samt *för* uppträdande. Översättningen syftar till a) att i så hög grad som möjligt återge betydelsen av hebreiskan på förståelig svenska och b) att i så hög grad som möjligt återge psalmens poetiska stildrag som härrör från dess bakgrund som oralt brukad text. Vidare är målet att formulera dessa stildrag på ett sätt som underlättar uppträdande på svenska. Översättningen presenteras nedan, uppställd i ett format som syftar till att underlätta läsning i så hög utsträckning som möjligt.

5.2.1 Översättning Ps 27:1–6

27:1

Av David

Herren – mitt ljus och min frälsning,
för vem skulle jag frukta?
Herren – mitt livs värn,
för vem skulle jag bäva?

27:2

När de onda kom nära,
för att förtära
mitt kött.
Mina motståndare, mina fiender,
De stapplade själva och föll.

27:3

Om en här mot mig lägrar sig,
så fruktar ej mitt hjärta.

Om kriget mot mig reser sig,
i detta är jag tryggad.

27:4

Ett har jag bett
Herren om,
detta begär jag:
Att bo i Herrens hus,
alla mina livsdagar.
För att skåda in i Herrens ljuvlighet,
och för att söka svar i hans tempel.

- 27:5 Ty han döljer mig i sin hydda,
på den onda dagen.
Han gömmer mig i sitt tälts gömma,
på en klippa lyfter han upp mig.
- 27:6 Och nu lyfter mitt huvud upp sig
över mina fiender runt omkring mig.
Jag vill offra i hans tält – jublets offer,
Jag vill sjunga och jag vill spela till Herren.

5.2.2 Analys av översättning

27:1:

Denna översättning återger rubriken, הַלְלוּ, med *Av David*. Trots rubrikens ambiguitet och senare datering, talar översättningshistorien samt de psalmer med rubriker placerade i Davids liv för denna återgivning.¹⁶⁵

Vidare återger översättningen gudsnamnet, הַיְהוָה, med termen *Herren*, vilket markerar att det står הַיְהוָה i grundtexten. Majoriteten av svenska bibelöversättningar har återgett gudsnamnet på detta sätt, och den tydliga översättningstraditionen är därför ett starkt argument för denna återgivning. Översättningen behandlar ordet *Herren* som ett vanligt personnamn, med inledande versal efterföljd av gemener, för att underlätta läsning även för ovana bibelläsare.

Översättningen har valt att formulera cola 1 och 3 som nominalsatser, och inte lägga till verbet *är*, vilket både KB1917 och Bibel 2000 har gjort. Översättningen får därför fram kontrasten mellan nominal- och verbalsats. Att bevara nominalsatser är något okonventionellt, men det fungerar i en poetisk text. Tillägget av ordet *är* skapar en narrativitet i versen där psalmisten berättar att JHVH *är* dennes ljus och frälsning. Att återge nominalsatsen bevarar frasens poetiska ansats och gör att beskrivningen av JHVH gränsar mellan ett tilltal och en beskrivning.

Översättningen följer strikt samma ordföljd och återger alla upprepade ord, vilket bevarar den grammatiska parallellismen och återger versens a, b, a', b'- mönster. Översättningen återger לַמֶּלֶךְ *för vem* (likt KB1917). Denna översättning bevarar den

¹⁶⁵ Exempelvis Ps 3, 39 och 51. Gällande Ps 27 så gör Septuaginta (LXX) tillägget att psalmen författades innan Davids kröning. Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 391.

grammatiska parallellismen i båda versens bicola, samtidigt som de fonetiskt lika ljuden /f/ och /v/ återskapar den fonologiska repetitionen av /m/ och /i/ i מִמִּי.

Översättningen får inte fram relationen mellan ljudparet אִירָא och אִירָי. Dock återskapar repetitionen av /fr/ och /v/ i frälsning/för/vem/frukta effekten som hebreiskans repetition av /i/-ljud har i colon 1, samt upprepningen av /i/ och /m/ i מִמִּי. Ljudet /f/ binder samman slutet av cola 1 och 2, och repetitionen av /ch/ i חַיִּי och חַפְּחָד (som binder samman slutet av colon 3 och 4), kommer fram i översättningen: värn/bäva.

Översättningen *frukta* (colon 1) och *bäva* (colon 4) förmedlar den intensifierande parallellismen mellan raderna, då *bäva* är en intensivare känsla än *frukta*.

27:2:

Översättningen har återgett den temporal konstruktionen בְּקָרֵב med *När [...]* *kom nära*.

Versen har således en temporal inledning och preteritumformen *kom* förstärker den berättande ansatsen. Översättningen har inte återgett prepositionen och första person singularis-suffixet יָלֵי, av stilistiska skäl. I versens två sista cola är den hebreiska ordföljden bevarad, för att bygga upp spänning innan återgivandet av fiendernas slutliga fall.

Översättningen *kom nära* förmedlar ett intimt hot som korrelerar med det efterföljande bildspråket. Tillsammans med det målande bildspråket i colon 6, placerar återgivningen *kom nära* de onda fysiskt nära psalmisten, vilket ökar intensiteten i hotet. De två cola är också sammanförda av en distinkt fonetisk repetition:

*När de onda kom nära,
för att förtära
mitt kött.*

Ljudparet *När* och *nära* inleder och avslutar colon 5, och colon 6 har ljudparet *för* och *förtära*. Orden *nära* och *förtära* bildar dessutom ett distinkt rim, vilket förstärker relationen mellan raderna och mellan de ondas närmande och deras avsikter. Hebreiskan har inte ett sådant tydligt rim, men repetitionen av /e/, /r/ samt /i/ i orden מְרַעֵים och בְּשִׁרְיָא håller samman slutet av cola 5 och 6.

För att bevara den starka relationen mellan orden *nära* och *förtära* har översättningen utlämnat prepositionen och första person singularis-suffixet יָלֵי. Det hade varit möjligt att bevara prepositionen och första person singularis-suffixet i översättning: *När de onda kom*

nära mig för att förtära mitt kött. Denna översättning minskar dock den aurala effekten av rimmet, och den fonetiska effekten som repetitionen av /m/ skapar (genom **mig**/**mitt**) uppväger inte detta. Prepositionens funktion i frasen är att markera att det är specifikt psalmisten som de onda hotfullt kommer emot. Kontexten, att de ondas syfte är att äta psalmistens kött, tydliggör dock detta. Att utelämna prepositionen påverkar därför versens budskap i mycket liten utsträckning. Detta, tillsammans med de stilistiska fördelar som finns med att utelämna prepositionen gör att denna översättning föredras.

KB1917 har översatt verbet och prepositionen i colon 5 med *draga emot mig*, och Bibel 2000 har översatt det *kommer emot mig*. Ingen av dessa översättningar kommunicerar hotet som närgånget, och förstärker därmed inte bildspråket på samma sätt. Både KB1917 och Bibel 2000 har dock bevarat prepositionen och första person singularis-suffixet םי, vilket denna översättning inte gör.

Som redogjort för ovan, är starka visuella bildspråk viktigt i oral diskurs eftersom det skapar minnesbilder hos åhörare och framförare. Denna översättning bevarar därför det starka bildspråket i colon 6, vilket både KB1917 och Bibel 2000 gör idiomatiska översättningar av. Uttrycket *för att förtära mitt kött* är anstötligt, och gör att lyssnaren hajar till. Anstötligheten skapar reaktioner och känslor, och det visuella språket skapar minnesbilder hos åhöraren som därmed blir engagerad och får lättare att minnas texten.

För att bevara narrativiteten och spänningen i versens andra bicolon så återger översättningen i hög utsträckning den hebreiska ordföljden i båda bicola.

I colon 7 har fiendernas två attribut placerats bredvid varandra utan sammanförande konjunktion: *Mina motståndare, mina fiender*. Översättningen har där utelämnat ך׃ samt ך׃. Detta asyndetiska uppradande bevarar rytmen och ökar dramatiken inför fiendernas dramatiska fall i colon 8. Alternativet att översätta även ordet ך׃ i colon 7: *Mina motståndare och mina fiender* bryter rytmen mellan raderna och gör colon 7 längre än övriga. Ett annat alternativ är att ta bort ett av de repeterade första person singularis-suffixen (vilket både KB1917 och Bibel 2000 gör): *Mina motståndare och fiender*. Denna översättning bevarar rytmen i versen, men skapar inte samma dramatiska upptrappning inför fiendernas slutliga fall, som uppradningen av nomina utan konjunktion gör. Att utelämna *och* påverkar dessutom betydelsen ytterst lite, och upprepningen av *mina* bevarar ett upprepat ord. Översättningen har inte överfört den fonetiska repetitionen av /s/-ljud i /s/ och /z/, /a/ och /r/ i ך׃ ך׃ och ך׃, och den tydliga koppling mellan verserna som denna repetition skapar uteblir därför.

Översättningen återger colon 8 med orden *De stapplade själva och föll*, vilket bevarar den hebreiska ordföljden med tillägget av ordet *själva*. Hebreiskan har en betoning på

fienderna genom att placera ordet הִפֹּל först i meningen. Både KB1917 och Bibel 2000 återger denna betoning genom att lägga till ordet *själva*: *då stappla de själva och falla* (KB1917); *då skall de själva snava och falla* (Bibel 2000), vilket även den presenterade översättningen gör. Tillägget av ordet *själva* skapar även en balanserad längd mellan cola 7 och 8.

Översättningen återskapar inte verbens avslutande rim, på ljudet /lu/, eftersom *föll* är ett oregelbundet verb. En översättning som hade bevarat versens avslutande fonetik i större utsträckning är *De stapplar och faller* alternativt *De ska stappla och falla*. Dessa översättningar skapar en större fonetisk ekvivalens mellan verben, dock återger de inte hebreiskans perfektumformer, och versens narrativitet försvinner därmed. Översättningen ovan bevarar narrativiteten, och ordet *föll* är dessutom kort vilket bevarar versens rytm.

27:3:

Översättningen återger den syntaktiska parallellismen i denna vers genom att cola 9 och 11 har samma ordföljd. Denna ordföljd frångår den hebreiska genom att byta plats på verb och subjekt, vilket är nödvändigt för förståelig svenska. Prepositionen och första person singularis-suffixet är dock, likt hebreiskan, i mitten av frasen: *Om en här mot mig belägrar sig/Om kriget mot mig reser sig*. En alternativ översättning hade varit att placera detta i slutet av frasen (vilket KB1917 gör): *Om en här belägrar sig mot mig/Om ett krig reser sig mot mig*.¹⁶⁶ Den översättningen hade varit att föredra i prosa, men att placera prepositionen och pronomenet i mitten av frasen skapar en poetisk ton som är passande i psalmen. Det bryter också av läsningen vilket gör att läsningen stannar upp både vid *mig* och *sig*, vilket tydliggör den syntaktiska parallellismen och den fonetiska repetitionen.

Översättningen återger ordparet הִלָּחַץ och מִלְחָמָה som är från samma rot, med orden *här* och *lägrar*. Ordens långa /ä/ och /r/ skapar en fonetisk relation mellan de två orden. Denna översättning liknar KB1917 som har översatt: *Om ock en här lägrar sig mot mig*. Den enda skillnaden är ordföljden gällande placeringen av *mot mig*.

Ljudparet הִלָּחַץ och מִלְחָמָה går inte att återge, men trots detta så återskapar översättningen den fonetiska repetitionen i slutet av versen, genom att upprepa det reflexiva pronomenet *sig*:

*Om en här mot mig lägrar sig,
så fruktar ej mitt hjärta.*

¹⁶⁶ Bibel 2000 gör en idiomatisk översättning och återger orden *hotar mig* i colon 9 och utelämnar dem i colon 11.

Om kriget **mot mig** reser **sig**,

i detta är jag tryggad.

Repetitionen av orden *mig* och *sig* i cola 9 och 11 förstärker den syntaktiska parallellismen, och den fonetiska repetitionen i slutet av båda cola återskapar något av den fonetiska effekten i det hebreiska ljudparet מְהַנֶּה וּמְלַחֵם. För att skapa en bättre rytm är ordet מְלַחֵם återgett i bestämd form, trots att det står i obestämd form i hebreiskan. Översättningen *Om ett krig mot mig reser sig*, överför den syntaktiska parallellismen i högre utsträckning, men har inte en lika bra rytm. Eftersom den syntaktiska parallellismen är tydligt överförd i såväl upprepning av ord (*om*, *mot mig* och *sig*) och radernas semantiska parallellism är överförd, är en god rytm viktigare än att bevara nomenets obestämda form.

Hebreiskans repetition av /ch/ fortsätter i colon 12 i ordet בּוֹטֵחַ, vilket inte översättningen återger. Hebreiskans fonetiska repetition binder samman de tre raderna, medan repetitionen i översättningen ovan enbart binder samman cola 9 och 11.

Översättningen återger bildspråket לֵב לֵבִי ord-för-ord. Betydelsen av ordet לֵב är omdiskuterad, men även i svenska språket finns bilden av hjärtat som människans inre. Det svenska språket har ett mycket brett bildspråk kopplat till ordet hjärta, där hjärtat kan vara såväl känslöcentra som kopplat till en persons önskningsar.¹⁶⁷ Att hjärtat, som alltså kan känna kärlek och besitta godhet eller ondska, även kan uppleva fruktan är en bild som är fullt förståelig. Ordet לֵבִי översätts med samma ord som i v 1 för att synliggöra repetitionen.

Både KB1917 och Bibel 2000 återger participet בּוֹטֵחַ med *trygg*: *så är jag dock trygg* (KB1917); *är jag ändå trygg* (Bibel 2000). Denna översättning återger verbet med *tryggad*. Specificeringen *i detta* skapar en riktning framåt mot kommande verser, och *tryggad* skapar en balanserad rytm i frasen.

27:4:

Denna översättning återger i hög grad hebreiskans syntaktiska parallellism och utpräglade repetition. Översättningen återger upprepningen av הָיְהוָה (sist i cola 13, 15 och 17) med ordet *Herren*, placerat näst sist vid alla förekomster för att ge uttryck för den syntaktiska parallellismen. De upprepade infinitivformerna (cola 15, 17 och 18) är konsekvent återgivna med svenska infinitivformer: *Att bo/För att skåda/för att söka svar*. Upprepningen av *för*

¹⁶⁷ "Hjärta" *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*.

återger upprepningen av prepositionen לְ, som är sammansatt med infinitivverben vid två tillfällen (cola 17 och 18). Ordet בִּקֶּרֶךְ är återgett *söka svar*, vilket grundar sig på bland annat Andersons resonemang.¹⁶⁸ Ordet *sva*r förtydligar vad psalmisten söker och är en del av en fonetisk upprepning av /s/ genom cola 16, 17 och 18.¹⁶⁹

Den trefaldiga upprepningen av prepositionen בְּ i 4b och 4c är återgiven i upprepningen av *i*: *i Herrens hus*, *in i Herrens ljuvlighet* och *i hans tempel*. Denna översättning visar att det är fullt möjligt att återge den trefaldiga upprepningen av בְּ, vilket varken KB1917 eller Bibel 2000 har gjort.

Översättningen återger inte upprepningen av första person singularis-suffixet. Ordet utelämnas i colon 15: *Att bo i Herrens hus*, men finns representerat i colon 16: *alla mina livsdagar*. Det hade varit möjligt att inkludera upprepningen genom att översätta: *Att jag får bo i Herrens hus, alla mina livsdagar*. Svenskans variation mellan *jag* och *mina* gör att upprepningen inte syns, även om den återges. Ordet *jag* kräver även ordet *får*, vilket stör versens rytm och bevarar hebreiskans koncisa språk i mindre utsträckning.

Kontrasten mellan perfektumformen וְיָשַׁב וְיִשְׁכַּח kommer fram i översättningen genom kontrasten mellan: *har jag bett* (supinum) och *begär jag* (presens).

Översättningen återskapar även flera av hebreiskans fonetiska kvaliteter:

Ett har jag bett Herren om,
 detta begär jag:
 Att bo i Herrens hus,
 alla mina livsdagar.
 För att skåda in i Herrens ljuvlighet,
 och för att söka svar i hans tempel.

Orden *ett* och *detta* återskapar ordparet וְיָשַׁב וְיִשְׁכַּח, och uttrycker den specificering som sker mellan raderna. Rimmet mellan *ett* och *bett* förstärker den fonetiska effekten och överför den repetition av /t/, /sh/ och /a/ som hebreiskan har i colon 13. Repetitionen av /t/ och /sh/ fortsätter in i colon 15, vilket översättningen återger i repetitionen av /b/ i *bo*. Denna repetition skapar ordföljden: *bett/begär/bo*. Cola 15 och 16 har en vag repetition av /i/ i */mina/livsdagar*, och cola 15–18 har, som nämnt ovan, en repetition av /s/ i *Herrens/hus/livsdagar/skåda/svar/Herrens/söka/hans*.

¹⁶⁸ Se poetisk analys.

¹⁶⁹ Se nedan.

27:5:

Det inledande ordet *ty* binder samman versen med v 4. Översättningen återger den semantiskt och syntaktiskt baserade a, b, a', a''-strukturen, genom att cola 19, 21 och 22 är längre verbalsatser som fokuserar på JHVHs räddning, medan colon 20 är en kortare nominal-sats. Prepositionen *בְּ* förekommer en gång i varje cola, vilket inte framkommer i översättning eftersom svenskan kräver en variation mellan *i* och *på*. Variationen skapar en växelverkan där *i* och *på* kommer i varannan cola, i kontrast till en fyrfaldig repetition.

Precis som KB1917 och Bibel 2000 har översättningen återgett ordet *הַיְדָדָה* med *hydda*, för att bevara alluderingen till ökenvandringen och lövhyddohögtiden. Colon 21 innehåller ordparet *וַיִּתְרַנֵּן* och *בְּתַרְסָן* som kommer från samma rot, och översättningen har formulerat detta: *Han gömmer mig i sitt tälts gömma*. Orden *gömmar* och *gömma* har en stor fonetisk likhet och kopplar samman JHVHs handlande med platsen för handlingen. Varken KB1917 eller Bibel 2000 återger detta ord, utan översätter constructus-kedjan *וַיִּתְרַנֵּן בְּתַרְסָן* med orden: *sitt tjäll* (KB1917) och *sitt tält* (Bibel 2000).

Översättning har bevarat kiasmen i cola 21 och 22, genom formuleringen:

a	Han gömmer mig
b	i sitt tälts gömma
b'	på en klippa
a'	lyfter han upp mig.

Ordföljden i colon 22 blir något okonventionell, och således blir detta ett exempel på det Wendland benämner som ”ungrammaticalness,”¹⁷⁰ vilket är ett vanligt stildrag i oral diskurs. Eftersom detta är en text som ska fungera för uppträdande, är det av värde att föra in sådana stildrag i texten.

Den fonetiska repetitionen i denna vers är svår att återskapa:

Ty **han** döljer **mig** i sin hydda,¹⁷¹
på den onda **dagen**.
Han gömmer **mig** i sitt tälts **gömma**,
på en klippa lyfter **han** upp **mig**.

¹⁷⁰ Wendland, *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language*, 26.

¹⁷¹ Översättningen av suffixet *sin* följer Goldingay. För hans analys av versen, se Goldingay, *Psalms, Vol. 1*, 389–94.

KB1917 och Bibel 2000 har en struktur av *han/verb/mig*, vilket ramar in alla tre verb. Denna översättning har endast detta vid två av verben, då colon 22 har en annan ordföljd för att bevara kiasmen. Den alternativa översättningen *han lyfter mig upp på en klippa*, hade bevarat strukturen *han/verb/mig* även i colon 22, men då hade kiasmen inte gått att bevara. Då både kiasmen och okonventionella grammatiska strukturer är vanliga stildrag i oral poesi föredras översättningen *på en klippa lyfter han upp mig*. Även om översättningen frångår strukturen så har frasen en upprepning av orden *han/mig* med ett ord mellan.

Översättningen har återgett orden $\text{וְהָיָה הַיּוֹם הַהוּא}$ med *på den onda dagen*, medan både KB1917 och Bibel 2000 har formulerat frasen *på olyckans dag*. Orden *onda/dagen* har en fonetisk likhet i upprepningen av /d/ och /a/. Kontexten tydliggör att hotet mot psalmisten är ytterst personligt och kommer från människor som vill skada denne. Uttrycket *den onda dagen* beskriver en dag präglad av ondska utförd av fiender, snarare än att någonting slumpmässigt ont skulle ske vilket uttrycket *olyckans dag* indikerar.

27:6:

Vers 6 har viktiga strukturella kopplingar till övriga psalmen. Cola 22 och 23 sammanbinder v 5 och 6, och versen avslutas med ett inclusio som ramar in perikopen. För att bevara kopplingen mellan cola 22 och 23, är de översatta: *på en klippa lyfter han upp mig* (colon 22); *Och nu lyfter mitt huvud upp sig* (colon 23). Inledningen *Och nu*, upprepningen av orden *lyfter upp* och det avslutande rimmet mellan orden *mig* och *sig* skapar två tätt sammanbundna cola. Översättningen tydliggör rörelsen mellan cola 22 och 23, där JHVH lyfter upp psalmisten (22) och psalmistens huvud lyfter upp sig (23). Således blir relationen mellan JHVHs handlande och psalmistens nya position mycket tydlig. Översättningen återger också beskrivningen av gesten (*lyfter mitt huvud upp sig*), vilket skapar möjlighet för den som läser texten att gestalta psalmistens nya förutsättningar genom att lyfta sitt eget huvud, vilket levandegör texten för såväl åhörare som framförare.

Ett inclusio bestående av en upprepning av יְהוָה ramar in perikopen. Översättningen bevarar detta genom att ordet *Herren* avslutar versen, vilket varken KB1917 eller Bibel 2000 gör.

Kontrasten mellan verbet i imperfekt och de i kohortativ, är återgett genom att det första verbet är i presens (*lyfter*), medan orden *jag vill föregår* alla tre verb i kohortativ.

Den fonetiska repetitionen i versen är mycket svår att återskapa, dock har översättningen en viss repetition:

Och nu lyfter mitt huvud upp sig
 över mina fiender runt omkring mig.
 Jag vill offra i hans tält – jublets offer,
 Jag vill sjunga och jag vill spela till Herren.

Varken ljudparet גָּרוּם och רָאִשִׁי (*lyfter sig* och *mitt huvud*) eller סָבִיבוֹתַי och אֲיֵבַי (*mina fiender* och *runt omkring mig*) är möjliga att återskapa i översättning. Ordparet וְאֶזְבְּחָה och זָבַחְתִּי, som är från samma rot, har översättningen återgett med orden *offra* och *offer*, vilket uttrycker ordens relation till varandra. Constructus-kedjan זָבַחְתִּי תְרוּעָה är återgiven med *jublets offer*, en översättning även KB1917 gör. Det hebreiska ordet תְרוּעָה uttrycker någon form av ljud,¹⁷² vilket även begreppet *jubel* gör. I colon 26 blir detta ljud specificerat med sång och spel. Översättningen av kohortativ skapar en upprepning av *jag vill* i cola 25 och 26, vilket tillsammans med ordet *jublets* skapar en repetition av /j/. Orden *sig* och *mig*, som avslutar cola 23 och 24 gör att raderna rimmar med varandra. Eftersom även colon 22 rimmar med detta ljud har översättningen tre cola i följd som rimmar.

De sista två kohortativen är översatta *jag vill sjunga och jag vill spela*. Översättningen förmedlar att psalmisten genom musik vill tillbe Herren. Ordet זָמַר refererar ofta till spel med instrument, och därför är ordet *spela* en bra översättning. Det semantiska ordparet *sjunga* och *spela* slutar, precis som *offra* på /a/, och orden *vill/till* skapar en upprepning av ljudet /ill/. Ordet *Herren* avslutar meningen, vilket bevarar versens inclusio.

5.2 Sammanfattande analys

Den poetiska analysen har redovisat att Ps 27:1–6 innehåller många stildrag karaktäristiska för oral diskurs, såsom retoriska frågor, fonetiska repetitioner, allusioner, kiasm och en hög grad av parallellism. Som nämnt ovan är denna stora mängd parallellismer och det koncisa språket karaktäristiskt för hebreisk poesi och, enligt Berlin, det som kännetecknar poesins *förhöjda stil*. Wendland menar att en översättning behöver förmedla textens semantiska betydelse, stilistiska form och retorik, samt vara känslig för ljud (sound sensitive). I vilken utsträckning har då de två svenska bibelöversättningarna analyserade ovan förmedlat den hebreiska poesins koncisa språk, parallellismer samt övriga drag från oral diskurs?

¹⁷² Craigie skriver om uttrycket: “Literally, ‘sacrifices of a shout of joy’” Craigie och Tate, *Word Biblical Commentary*, 230.

Den semantiskt baserade parallellismen har översättningarna överfört i stor utsträckning. Exempel på detta är översättningen av v 1, där både KB1917 och Bibel 2000 har bevarat den semantiska parallellismen i begreppen אִירָא וְאִפְתָּח, genom att översätta med två ord inom samma semantiska fält på svenska. Översättningarna har dock tolkat utvecklingen i versen olika. Bibel 2000 översätter *frukta/bäva*, och tolkar således rörelsen som intensifierande. Medan KB1917 översätter *frukta/rädas*, vilket skapar en motsatt rörelse. Ett annat exempel är אִירָא וְאִפְתָּח där de översätter *hydda/tjäll* (KB1917) och *hydda/tält* (Bibel 2000).

Vid några tillfällen har översättningarna idiomatiska översättningar som har reducerat eller avlägsnat ett stildrag från oral diskurs. Detta gäller bildspråket i v 2, där båda översättningarna har ersatt det visuella bildspråket med ett annat som är mindre anstötligt. Bildspråken som översättningarna återger uttrycket med – *och vilja uppsluka mig* (KB1917) samt *för att slita mig i stycken* (Bibel 2000) – har bevarat ett visuellt språk men minskat bildens anstötlighet. Wendland redogör för att anstötliga bildspråk är ett stilmedel med funktionen att väcka reaktioner och känslor som skapar minnesbilder och underlättar inläring. Genom att reducera innehållets stötande natur, reducerar översättningarna en viktig funktion i oral diskurs – i en text som kommer att användas oralt. Idiomatiska översättningar av bildspråk kan vara nödvändiga, men en reduktion av ett bildspråks anstötlighet behöver ske med medvetenhet om att ett viktigt stildrag från oral litteratur avlägsnas ur en text som kommer att användas vid muntliga framträdanden. Som den presenterade översättningen ovan visar är det i detta fall dessutom möjligt att formulera bildspråket på ett välljudande sätt.

Översättningarna skiljer sig i återgivningen av uttrycket וְעַתָּה גָּרוּם רֵאשִׁי, *Och nu lyfter mitt huvud upp sig*. KB1917 översätter *Och nu skall mitt huvud resa sig*, medan Bibel 2000 väljer översättningen *Nu kan jag triumfera*. I sin kommentar till Psaltaren argumenterar Helmer Ringgren för Bibel 2000s översättning, han skriver: ”’Du är den som upplyfter mitt huvud’, Ps 3:4, är nonsens på svenska, men betyder: du ger mig seger eller framgång eller låter mig triumfera.”¹⁷³ Ringgren menar alltså att en idiomatisk översättning av detta uttryck är nödvändig för att skapa förståelig svenska, och här har bibelkommissionen valt ordet *triumfera*. KB1917s översättning: *Och nu skall mitt huvud resa sig*, är en översättning av det hebreiska bildspråket. Ringgren kritiserar KB1917 för dessa ord-för-ord-översättningar av

¹⁷³ Ringgren, *Psaltaren 1–41*, 21.

hebreiska bildspråk och menar att dessa översättningar ”helt enkelt klingar osvenskt.”¹⁷⁴ Bibel 2000s översättning förmedlar uttryckets alludering till ära- och skam motivet, dock är den utifrån ett performativt perspektiv begränsande. Texter präglade av oral diskurs innehåller ofta bilder som ger möjlighet till att kroppsligt illustrera texten för att förstärka budskapet, vilket uttrycket i v 6 är ett exempel på. *Nu kan jag triumfera* skapar ingen möjlighet för framförare att illustrera psalmens ord genom gester, vilket KB1917s översättning gör. Översättningarnas skillnader gör i detta fall att KB1917s översättning i högre grad bevarar ett drag hos oral litteratur, samtidigt som den skapar möjlighet för nutida framförare att använda förstärkande kroppsspråk vid läsning av texten. Detta kan exempelvis vara en kyrkvärd eller gudstjänstledare som då den läser texten illustrerar gesten genom att lyfta sitt huvud. Översättningen ovan illustrerar att en ord-för-ord-översättning av uttrycket även kan binda samman cola 22 och 23, genom att återge hebreiskans upprepning av ordet *רום*. Som exemplifierat ovan går detta även att formulera på ett sätt som knyter samman cola 22, 23 och 24.

Den syntaktiska parallellismen har översättningarna överfört i varierad grad. Exempel på detta är parallellismen i v 1, 2 och 5. I v 1 har KB1917 överfört den strikt upprepade ordföljden i alla cola, vilket tydliggör parallellismen. Bibel 2000 har däremot varierat ordföljden i cola 2 och 4, vilket eliminerar parallellismen. I v 2 har KB1917 bytt plats på cola 7 och 8, vilket minskar frasens dramatiska effekt. Bibel 2000 har däremot bevarat strukturen. Ingen av översättningarna bevarar kiasmen i v 5, trots att den är fullt möjlig att överföra – vilket översättningen ovan illustrerar.

Översättningarna har i viss utsträckning överfört kontrasterade verbformer. KB1917 har till exempel överfört kontrasten mellan verb i perfektum och imperfektum i cola 13 och 14, genom att kontrastera ett verb i supinum och ett verb i presens. Bibel 2000 har inte återgett detta stilistiska drag, trots att det även fanns fonetiska fördelar med att återge den.¹⁷⁵ Ingen av översättningarna återger heller perikopens *inclusio*, då de inte har gudsnamnet sist i vers 6. Översättningen presenterad ovan återger detta stildrag och dess inramande funktion genom att ha *Herren* först och sist i perikopen. Sammanfattningsvis, har båda översättningarna alltså i varierad utsträckning överfört den syntaktiska parallellismen. Det finns dock tydliga exempel där översättningarna har valt att inte återge parallellismen, trots att det är fullt möjligt. Särskilt

¹⁷⁴ Ringgren ger i sin kommentar även uttryck för sin syn på bibelöversättning i allmänhet och översättning av Psaltaren specifikt. Ringgren skriver: ”Att översätta är att överföra ett tankeinnehåll från ett språk till ett annat. Ibland kan man göra detta genom att översätta ord för ord från det ena språket till det andra. Men oftast går det inte.” Ringgren, 21.

¹⁷⁵ Se nedan.

vid kiasmen i v 5 samt gällande perikopens inclusio får det stor betydelse för den poetiska formen.

För att skapa förståelig svenska behöver översättare ofta lägga till och ta bort ord i relation till grundtexten.¹⁷⁶ Ett kännetecken för den hebreiska poesin är dock, som nämnt ovan, att den är koncis och fåordig. Vid sidan av ord som är nödvändiga för att skapa förståelse, har KB1917 vid flera tillfällen tillagt till synes onödiga ord. 1 v 3: *Om ock en här lägrar sig mot mig, så fruktar ändå icke mitt hjärta*. Här har översättningen lagt till orden *ock* och *ändå*, trots att dessa inte finns representerade i hebreiskan och inte behövs på svenska. Frasen efter har precis samma ordföljd på hebreiska, men där har inte översättningen dessa ord. Genom detta försvagar översättningen den syntaktiska parallellismen mellan raderna, samtidigt som det avviker från poesins fåordighet. KB1917 har också i översättningen av v 4 skrivit: *att jag må få bo*. Ordet *må* och *få* skapar en mening bestående av många småord, där alla inte är nödvändiga för förståelig svenska – vilket avviker från hebreiskans koncisa natur. Bibel 2000s översättning av samma colon är: *att få vara*. Den här översättningen bevarar det koncisa språket i högre utsträckning, dock överför den inte upprepningen av första person singularissuffixet. Bibel 2000 har även några ytterligare tillägg, exempelvis: *då ska de själva* (v 2),¹⁷⁷ *ett enda* (v 4), *söka svar* (v 4). Dessa har dock en tydligt innehållsbärande funktion. Likt Bibel 2000 lägger den presenterade översättningen till ordet *sva*r i v 4, för att förtydliga vad psalmisten söker. Detta ord har en innehållsbärande funktion som är nödvändig i versen, samtidigt som ordet (tillsammans med omgivande begrepp) skapar en fonetisk repetition. Likt Bibel 2000 har översättningen presenterad ovan även lagt till ordet *själva* i v 2 för att accentuera fiendernas betydelse. Översättningen har dock inte lagt till ordet *enda*, eftersom det inte anses nödvändigt för att förstå det unika i psalmistens uttalande.

Både KB1917 och Bibel 2000 har gjort om nominalsatserna i cola 1 och 3 till verbalsatser genom att införa verbet *är*. Detta är vanligt i svensk bibelöversättning och är många gånger nödvändigt för förståelig svenska. I sin grundbok till bibelhebreiska skriver Ringgren: »Vid översättning av en sådan nominalsats måste vi sätta in ett »är» eller »var» beroende på sammanhanget.»¹⁷⁸ Ringgren menar alltså att det vid översättning av

¹⁷⁶ Begreppen *lägga till* och *tillägg* använder jag med betydelsen att använda fler eller andra ord på svenskan än vad som finns representerade i grundtexten. Detta är många gånger nödvändigt i översättningsarbete, och inte ett problem i sig. Begreppet *tillägg* är alltså inte avsett som nedvärderande, men analysen av översättningarnas ordmängd i relation till grundtexten är intressant utifrån i vilken utsträckning grundtextens struktur bevaras. Analysen här utförs med grundtextens orala och stilistiska drag som utgångsläge, och utifrån att grundtextens struktur är präglad av parallellism och fåordighet är dessa så kallade *tillägg* intressanta att analysera.

¹⁷⁷ Ett tillägg som även KB1917 gör.

¹⁷⁸ Ringgren, *Hebreisk nybörjarbok*, 15.

nominalsatser till svenska är nödvändigt att lägga till någon form av verbet *att vara*, vilket båda översättningarna har gjort. Som nämnt ovan, har dock den presenterade översättningen bevarat nominalsatserna i v 1, utan detta verb. Svenska Akademiens grammatik (SAG) redogör för flera olika funktioner som nominalsatser (*huvudsatsekvivalenter* med SAGs term) har i svenska språket. De skriver: ”Framför allt i skönlitteratur men också i talspråk kan ekvivalenter beskriva element i en aktuell situation, ofta i en uppräknings av uttryck som betecknar referenter vilka sammantagna karakteriserar situationen.”¹⁷⁹ Nominalsatser finns alltså både i skönlitteratur och i talspråk, där de ofta beskriver omständigheter.

Nominalsatserna i v 1 beskriver psalmistens omständigheter genom att beskriva JHVHs karaktär, men även om dessa satser inte skulle anses passa in i någon av SAGs specifika beskrivningar, så skriver de: ”Några helt klara grammatiska eller lexikala begränsningar för vilka huvudsatsekvivalenter som får användas till vilka språkhandlingar verkar det inte finnas.”¹⁸⁰ Enligt SAG har alltså svenska språket nominalsatser, utan någon tydlig begränsning för när och hur de kan användas. Därmed har den enskilda översättaren möjlighet att utifrån kontexten avgöra när nominalsatser fungerar och låter naturligt på svenska.¹⁸¹

Gällande upprepade ord finns det en variation mellan bibelöversättningarna. Båda översättningarna har i viss utsträckning överfört de hebreiska upprepningarna. KB1917 har, till exempel, konsekvent översatt orden *לֵב* och *פֶּה* med *frukta* respektive *hjärta*.¹⁸² Bibel 2000 översätter *לֵב* med *frukta* vid båda förekomsterna, men varierar översättningen av *הֵרָא*. Bibel 2000 översätter konsekvent ordet *הֵרָא* (v 5 och 6) med orden *sitt/hans tält*, medan KB1917 översätter ordet *sitt tjäll/hans hydda*. KB1917 har i större utsträckning återgett repeterade ord med samma svenska begrepp, vilket överensstämmer med Pleijels beskrivning av översättningen.¹⁸³ Variationerna i översättning av upprepade begrepp beror inte på en uppenbar betydelseförskjutning i hebreiskan, utan snarare har översättare valt att variera återgivningen trots att begreppen refererar till samma sak i en nära eller bredare kontext. Detta gäller både begreppet *לֵב* och *הֵרָא*, från exemplet ovan. I alla förekomster i psalmen refererar

¹⁷⁹ SAG beskriver dock många andra användningsområden för nominalsatser i svenskan. *Svenska Akademiens grammatik*, del 4 (Stockholm: Svenska Akademien, 1999), 812.

¹⁸⁰ *Svenska Akademiens grammatik*, 810.

¹⁸¹ Se även Sarah Neshers analys av två svenska översättningar av Varlam Šalamovs noveller, där hon noterar flera bevarade nominalsatser i de svenska översättningarna. Sarah Neshes, ”Varlam Šalamovs Kolymskie rasskazy: En jämförande studie om hur den rytmiska författarstilen i original avspeglas i två svenska översättningar” (Masteruppsats, Göteborg, Göteborgs Universitet, 2014), 81–88.

¹⁸² Även Pleijel redogör för att KB1917 i en relativt hög utsträckning har följt den så kallade konkordansprincipen, där ett ord i hebreiskan konsekvent återges med samma svenska ord. Detta studium argumenterar inte för en sådan princip, utan undersöker i vilken utsträckning översättningarna återger repetitioner som poetiskt stildrag.

¹⁸³ Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 90–98.

לְּ till psalmisten och לְּהָאָרְצָה pekar återkommande på JHVHs boning, men trots detta har översättningarna varierat sina återgivningar. Översättningen ovan strävar efter att översätta upprepade ord med samma begrepp, för att markera repetitionen. Gällande pronomen och prepositioner är detta i flera fall inte möjligt, men i övrigt är de upprepade orden återgivna med samma begrepp.

Vid flera tillfällen väljer översättningarna att inte återge upprepningar av prepositioner, trots att det är möjligt. Översättning av prepositioner behöver inte alltid påverka betydelse och form i någon större utsträckning, men analysen visar att översättningarna inte har återgivit upprepning av prepositioner även då de är en del av parallellismen. Exempel på detta är prepositionerna אֶל och לְ i v 4. Där markerar prepositionen אֶל intensifieringen av gudsnärvaron, och den presenterade översättningen ovan återger detta med en repetition av *i* samt *in i*. Översättningen har också återgett upprepningen av לְ med en repetition av *för*, vilket bevarar detta bicolons strikta upprepning gällande ordföljd. Varken KB1917 eller Bibel 2000 har bevarat dessa repetitioner. Även den presenterade översättningen väljer vid några tillfällen att inte översätta prepositioner, exempelvis i v 2.

Översättningarna varierar sina återgivningar av possessiva pronomen. Exempelvis i v 2, väljer både KB1917 och Bibel 2000 att bara återge pronomenet *mina* en gång: *mina motståndare och fiender* (båda översättningarna). I denna översättning bestämmer *mina* båda nomin och upprepningen är inte nödvändig för förståelig svenska. Att översätta hebreiskans repetitioner tydliggör dock den specificering som sker mellan de två fraserna och en repetition av *mina* kan förstärka denna betoning även i svenskan.¹⁸⁴ På grund av detta har översättningen ovan översatt *mina* två gånger, men utlämnar ordet *och* för att bibehålla en god rytm.

Bibel 2000 konstruerar vid tre tillfällen upprepade ord där sådana inte finns i hebreiskan. I v 3: *Om en krigshär hotar mig/ om kriget kommer*. Trots att orden är från olika rot på hebreiska (מְהַרְהֵם och מְלַחֵם) översätter Bibel 2000 dem inte enbart som ett semantiskt ordpar, utan i princip med samma ord. Även i v 5 gör Bibel 2000 en liknande översättning: *Ty han gömmer mig i sin hydda/han gömmer mig i sitt tält*. Trots att det är olika verb på hebreiska (יִצְפְּנֵנִי och יִסְתַּרְנֵנִי) väljer översättningen samma ord och skapar således en upprepning av ord där hebreiskan har ett semantiskt ordpar. Översättningen stärker relationen mellan dessa cola på ett sätt som förändrar dynamiken i hebreiskans parallellism. I v 6 skriver Bibel 2000: *Jag vill offra i hans tält, offra med segerjubel*. Här har översättningen återgett ett verb och ett nomen från samma rot (וָאֵזְבַּחְתָּהּ och וָבָחֵי), med samma svenska verb.

¹⁸⁴ Från det generella (de onda) till det mer specifika (mina motståndare/mina fiender).

Gällande den fonetiska repetitionen finns det ett flertal översättningar som är särskilt intressanta att analysera. Är översättningarna genomtänkta utifrån den orala/aurala effekt som ordval och meningskonstruktioner har? Och använder översättningarna de fonetiska repetitioner hebreiskan har som en hjälp att skapa liknande orala/aurala effekter på svenska? Flera faktorer indikerar att översättningens fonetiska kvaliteter inte har varit en prioriterad fråga vid översättning. Ett av de tydligaste exemplen är Bibel 2000s översättning av colon 1 och 2, som är intressant utifrån ett fonetiskt perspektiv. Som nämnt ovan, redogör Pleijel för att Ringgren ursprungligen föreslagit att översätta ordet פָּרַח med frälsning, vilket hade skapat ordsekvensen *frälsning/vem/frukta*. Efter samråd med övriga översättare, och diskussioner om begreppens teologiska betydelse och hur väl de passade in i ett nutida idiomatiskt språk valde översättningskommitteen ordet *räddning*.¹⁸⁵ Detta skapar ordföljden *räddning/vem/frukta*, vilket inte har samma fonetiska repetition. Förändringen reducerar den fonetiska upprepningen i versen och avlägsnar den fonetiska relationen mellan orden פָּרַח och אֵיִרָא . Översättningsvalet avlägsnar alltså en fonetisk upprepning som är fullt möjlig att skapa, och som både KB1917 och översättningen ovan har. I sin kommentar till Psaltaren redovisar Ringgren, ansvarig hebraist vid översättningen av Ps 27, sin syn på översättning av Psaltaren. Han menar att det vid översättning av poesi är viktigt att: ”ge akt på språkets rytm, vilket kan påverka ordvalet.”¹⁸⁶ Dock nämner han ingenting om att ta hänsyn till textens parallellismer, repetitioner eller andra stildrag vid översättning.¹⁸⁷

Ett annat intressant exempel från Bibel 2000 är översättningen av v 4. Översättningen har där valt att återge ljudparet פָּרַח och שָׁבַע med orden *ber/begär*. Upprepningen av /be/ återskapar något av hebreiskans fonetiska repetition. Bibel 2000 väljer dock att inte återge verbens kontrasterande tempusformer. Om den bevarat skillnaden i tempus och översatt: *Ett har jag bet/detta begär* hade rimmets mellan *ett* och *bett* skapat en tydligare fonetisk repetition, och den fonetiska relationen till det efterföljande ordet *detta* hade blivit starkare. Bibel 2000 väljer också att översätta פָּרַח med ordet *vara*, medan KB1917 väljer ordet *bo*.

¹⁸⁵ Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 326–33.

¹⁸⁶ Ringgren, *Psaltaren 1–41*, 21.

¹⁸⁷ Angående översättning av Psaltaren menar Ringgren: ”Psaltaren är poesi, och poesi är betydligt svårare att översätta än prosa, eftersom man inte bara kan översätta orden och satserna utan också måste försöka fånga in de associationer som orden och bilderna väcker när de läsas på grundspråket. Man måste dessutom ge akt på språkets rytm, vilket kan påverka ordvalet. Till detta kommer att hebreiskans struktur är så annorlunda jämfört med svenskans att en ordagrann återgivning lätt kan bli helt missvisande.” Den syn Ringgren här formulerar är delvis en förklaring till de idiomatiska översättningarna både av *detta* och andra begrepp i psalmen. Exempelvis översättningen *slita mig i stycken* av $\text{אֶת־בְּשָׁרִי לֶאֱכָל}$ (v 2) samt den varierade översättningen av uttrycket פָּנָה (v 8 och 9). Notera att han ingenstans uttrycker att det är viktigt att ta hänsyn till poesins poetiska stildrag eller struktur, vilket inte heller är ett uttalat mål i översättningsarbetet med vare sig KB1917 eller Bibel 2000. Ringgren, 21; Pleijel, *Om Bibel 2000 och dess tillkomst*, 105–37.

Ordföljden i Bibel 2000 blir således: **ett enda ber/detta begär/att få vara**. Om Bibel 2000, som KB1917, hade valt ordet *bo* hade sekvensen blivit: **ett enda ber/detta begär/att få bo**, vilket hade skapat en tydlig repetition av /b/ genom versens tre första cola. Det finns även exempel från när KB1917 har gjort översättningsval som inte har gynnat dess orala/aurala kvaliteter. Ett exempel är cola 3 och 4, som lyder: *HERREN är mitt livs värn; för vem skulle jag rädas?* Repetitionen av /f/ och /v/ repeterar ljuden från cola 1 och 2, men ordet *rädas* innehåller inte något av dessa ljud. Ordet *bäva* (som Bibel 2000 har) hade stämt bättre med den övriga ljudbilden. I v 4 finns också ett tydligt exempel på brist på fonetisk repetition. Där KB1917 har översatt ljudparet **יְהוָה וְשָׁמַיִם** med orden *begärt/trakta*, trots att orden inte har någon fonetisk likhet. Översättningen *begärt/ber* hade i högre utsträckning haft en fonetisk likhet.

Det finns ett flertal exempel på när översättningarna innehåller fonetiska repetitioner. Ett exempel på detta är KB1917s översättning av v 1 där orden: **frälsning/för vem/frukta** skapar en fonetisk repetition som delvis fortsätter in i cola 3 och 4. Bibel 2000 har också i v 4 en repetition av ett /s/: **för att se Herrens ljvlighet och söka svar i hans tempel**.

Översättningarnas fonetiska kvaliteter är ytterst varierade. Flera översättningsval indikerar att texternas fonetiska repetition inte har varit i förgrunden vid översättningsval. Gällande Bibel 2000, bekräftar Pleijels redogörelse för översättningen av Ps 27 samt Ringgrens egna reflektioner kring översättning av Psaltaren denna bild.

Sammanfattningsvis har översättningarna återgivit en begränsad del av psalmens stildrag, medan den presenterade översättningen har bevarat stildragen i högre utsträckning. Exempelvis gäller detta grammatisk parallellism (kontrasterande verbformer, kiasmen i v 5), fonetisk repetition (se särskilt v 1, 2 och 4) samt bevarandet av bildspråk och beskrivningar av gester. Den noggranna analysen av textens form och poetiska stildrag har gjort att översättningen ligger närmre hebreiskans form och semantiska betoningar på flera punkter. Gällande de semantiska betoningarna har den presenterade översättningen så långt det är möjligt konsekvent återgett samma hebreiska ord med samma svenska ord, medan både KB1917 och Bibel 2000s har varierat återgivningen av samma begrepp trots att det inte finns någon betydelseförskjutning i hebreiskan. Exempel kopplat till hebreiskans form är återgivningen av kontrasterade verbformer i v 4 och bevarandet av nominalsatserna i cola 1 och 3. Översättningens återgivning av bildspråk och beskrivningen av gester gör att den överför fler kvaliteter från oral diskurs än KB1917 och Bibel 2000. Detta studium illustrerar att en översättning som tar hänsyn till textens form och orala stildrag är ett värdefullt verktyg i överföring av såväl textens form som semantiska innehåll.

6 Avslutning

6.1 Sammanfattning och slutsats

Genom årtusenden har såväl judiska som kristna församlingar bett och sjungit Psaltarens texter. Detta studium har med utgångspunkt i Psaltaren som oral poesi gjort ett fallstudium av Ps 27:1–6 samt två svenska bibelöversättningar av texten, för att undersöka om de stildrag i Psaltaren som härrör från dess orala bruk kan ge insikter in i bibelöversättning till svenska idag. Som grund för analysen ligger Ernst Wendlands redogörelse för stildrag vanliga i oral diskurs, och Adele Berlins och Robert Alters insikter i hebreisk poesi och parallellism fördjupar den poetiska analysen.

Den inledande exegetiska analysen av Ps 27:1–6 visar på många stildrag från oral diskurs. De retoriska frågorna som inleder psalmen hjälper framförare att skapa engagemang, ett anstötligt bildspråk (v 2) skapar minnesbilder i åhörare och framförare, samt beskrivningar av gester (v 6) möjliggör för framförare att engagera sig fysiskt i psalmen. Psalmen är dessutom präglad av extensiv upprepning av såväl ord och teman, som verbformer och ljud. Denna extensiva upprepning skapar en välljudande text samt fungerar som minneshjälp. Psalmen innehåller även parallellism på språkets alla nivåer, samt en kiasm (v 5) och ett inclusio som ramar in perikopen.

De analyserade bibelöversättningarna, Kyrkobibel 1917 och Bibel 2000, har överfört dessa stildrag i begränsad utsträckning. Den semantiska parallellismen är i hög grad överförd, även om idiomatiska översättningar vid flera tillfällen har avlägsnat semantiskt baserade stildrag från oral diskurs. Grammatiskt och fonetiskt baserade stildrag är i mindre utsträckning återgivna.

Slutligen har en egen översättning presenterats. Översättningen syftar till a) att i så hög grad som möjligt återge betydelsen av hebreiskan på förståelig svenska och b) att i så hög grad som möjligt återge psalmens poetiska stildrag som härrör från dess bakgrund som oralt brukad text. Analysen av psalmen utifrån stildrag karaktäristiska för oral diskurs har bidragit till att denna översättning har bevarat stildrag som KB1917 och Bibel 2000 inte har. Den har bevarat många av psalmens kontrasterande verbformer, upprepade ord, det anstötliga bildspråket, beskrivningen av gester och innehåller ett stort antal fonetiska repetitioner. Alla stildrag är dock inte möjliga att överföra. Ett exempel på detta är upprepade prepositioner, där svenskan ibland kräver en variation av prepositioner där hebreiskan har samma (v 5).

Översättningen har också vid några tillfällen av stilistiska skäl inte överfört prepositioner och pronomen (v 4).

I vilken grad kan då en analys av Psaltaren, exemplifierad genom Ps 27:1–6, som oral litteratur ge insikter in i bibelöversättning till svenska? Trots att språkens olika strukturer inte möjliggör att alla stildrag överförs, så visar studiet att en stor del av stildragen är möjliga att överföra. Analysen av Psaltaren som oral litteratur lägger en god grund för en översättning som tar hänsyn till såväl hebreiskans semantiska innehåll, dess form och dess retorik.

6.2 Avslutande kommentar

Det orala bruket av bibelöversättningar anbefaller ett översättningsarbete med fokus på hur texten låter, och texten behöver vara förståelig vid såväl enskild läsning som högläsning. Ett översättningsarbete med fokus på grundtextens och översättningens performativa egenskaper, kan skapa välljudande översättningar som engagerar både lyssnare och läsare. Hur ska översättare då finna en sådan översättning? Efter denna analys av såväl hebreisk poesi som svenska bibelöversättningar stannar detta studium upp vid ett svenskt idiom: *Gå inte över ån efter vatten*. Uttrycket sätter ord på människans förmåga att göra saker mer omständliga än de behöver vara. De bibliska skrifterna i både HB och NT är skapade för att underlätta uppträdande, och detta studium visar att en analys av Psaltaren som oral diskurs skapar en djupare förståelse för textens orala och poetiska kvaliteter. Att som översättare använda dessa kvaliteter på ett sätt som fungerar på målspråket skapar en översättning som fokuserar på textens tre betydelsebärande nivåer (semantik, form och retorik), och som är präglad av oral diskurs och lämplig för oralt bruk. Översättaren behöver alltså inte på egen hand uppfinna stilmedel för att engagera åhörare vid oralt bruk av texten, utan kan använda grundtextens stilmedel som en inspiration i översättningsarbetet. Även om många översättare sannolikt inte går så långt som den experimentella översättningen presenterad ovan, så är orala stilmedel ett värdefullt verktyg för varje bibelöversättare. Särskilt i översättningar för bruk i liturgi, sång och tidegårdsläsningar. Hur långt en översättare vill – och kan – gå i detta är upp till översättningens syfte samt översättare, men att helt bortse från grundtextens orala kvaliteter och istället uppfinna egna orala stilmedel på målspråket, är sannerligen att gå över ån efter vatten.

7 Bibliografi

- Aalen, Sverre. "אֹר". I *Theological Dictionary of the Old Testament*, redigerad av G. Johannes Botterweck, Helmer Ringgren, och Heinz-Josef Fabry, översatt av John T. Willis, 1:148–67. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1974.
- Alter, Robert. *The Art of Biblical Poetry*. New York, 2011.
- . *The Hebrew Bible: A Translation with Commentary*. 1st edition. New York ; London: W. W. Norton & Company, 2018.
- Anderson, A. A. *The New Century Bible Commentary, Vol. 1: Psalms 1-72*. Grand Rapids, Mich: Eerdmans Pub Co, 1981.
- Berlin, Adele. *The dynamics of biblical parallelism*. Bloomington: Indiana Univ. Press, 1985.
- Brown, Francis, S. R. Driver, och Charles A. Briggs. *Bdb Hebr-Eng Lexicon*. Reprint edition. Peabody, Mass: Hendrickson Publishers, 1994.
- Brueggemann, Dale A. "Psalms 4: Titles". I *Dictionary of the Old Testament: Wisdom, Poetry & Writings*, redigerad av Tremper III Longman och Peter Enns, 613–21. Downers Grove, Ill. : Nottingham, England: InterVarsity Press, 2008.
- Carr, David M. *Writing on the Tablet of the Heart: Origins of Scripture and Literature*. 1st edition. Oxford University Press, 2005.
- Craigie, Peter C., och Marvin Tate. *Word Biblical Commentary: Psalms 1-50*. 2nd edition. Nashville: Thomas Nelson Inc, 2004.
- Fabry, Heinz-Josef. "לָבִי". I *Theological Dictionary of the Old Testament*, redigerad av G. Johannes Botterweck, Helmer Ringgren, och Heinz-Josef Fabry, översatt av David E. Green, 7:400–437. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1995.
- "Folkbibeln 15". Åtkomstdatum 17 mars 2021. <https://www.folkbibeln.org/folkbibeln-15-meny/>.
- Giles, Terry, och William J. Doan. *The Story of Naomi-The Book of Ruth: From Gender to Politics*. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2016.
- Goldingay, John. *Psalms, Vol. 1: Psalms 1-41*. Redigerad av Tremper Longman III. Illustrated edition. Grand Rapids, Mich: Baker Academic, 2006.
- "Historik". Åtkomstdatum 17 mars 2021. <https://www.folkbibeln.org/historik/>.
- Horsley, Richard A. *Text and Tradition in Performance and Writing*. Illustrated edition. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2013.
- Jacobson, Rolf A. "Psalm 27: Trust in the Day of Trouble". I *The Book of Psalms*, 264–73. New International Commentary on the Old Testament. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2014.

- Karlik, Jill. "Translation and Performance: Interpreter-mediated Scriptures in Manjaku". I *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, redigerad av James A. Maxey och Ernst R. Wendland, 179–216. Biblical Performance Criticism, Volume 6. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012.
- Kugel, Prof James, och Prof Ellen Geiger. *The Idea of Biblical Poetry: Parallelism and Its History*. Reprint edition. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1998.
- Lee, Margaret E. *Sound Matters: 16*. Eugene, Oregon, 2018.
- Loubser, J. A., och Werner H. Kelber. *Oral and Manuscript Culture in the Bible: Studies on the Media Texture of the New Testament--Explorative Hermeneutics*. Cascade Books, an Imprint of Wipf and Stock Publishers, 2013.
- Lucas, Ernest C. *Exploring the Old Testament: A Guide to the Psalms and Wisdom Literature*. IVP Academic, 2016.
- Mathews, Jeanette. *Prophets as Performers: Biblical Performance Criticism and Israel's Prophets*. Eugene: Cascade Books, 2020.
- Maxey, James A. "Biblical Performance Criticism and Bible Translation: An Expanding Dialogue". I *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, redigerad av James A. Maxey och Wendland, Ernst R., 1–21. Biblical Performance Criticism, Volume 6. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012.
- . *From Orality to Orality: A New Paradigm for Contextual Translation of the Bible*. Illustrated edition. Eugene, Or: Cascade Books, 2009.
- Miller, Robert D. II OFS. *Oral Tradition in Ancient Israel*. Cascade Books, 2021.
- Nesher, Sarah. "Varlam Šalamovs Kolymskie rasskazy: En jämförande studie om hur den rytmiska författarstilen i original avspeglas i två svenska översättningar". Masteruppsats, Göteborgs Universitet, 2014.
- Nida, Eugene A., och Charles R. Taber. *The theory and practice of translation*. Leiden: Brill, 1969.
- Noss, Philip C. "Sound and Meaning in the Gbaya Bible: Ideophones, Performance, and Bible Translation". I *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, redigerad av James A. Maxey och Ernst R. Wendland, Volume 6:99–118. Biblical Performance Criticism. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012.
- Nässelqvist, Dan. "Translating the Aural Gospel: The Use of Sound Analysis in Performance-Oriented Translation". I *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, redigerad av James A. Maxey och Ernst R. Wendland, 49–67. Biblical Performance Criticism, Volume 6. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012.
- Pleijel, Richard. *Om Bibel 2000 och dess tillkomst : konsensus och konflikt i översättningsprocessen inom Bibelkommissionens GT-enhet*. Skellefteå: Artos, 2018.
- Ringgren, Helmer. *Hebreisk nybörjarbok*. Stockholm: Verbum, 1992.

———. *Psaltaren 1–41*. Uppsala: EFS-förl., 1987.

Stine, Philip C. *Let the words be written : the lasting influence of Eugene A. Nida*. Atlanta: Society of Biblical Literature, 2004.

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien. Norstedts, 2009.

Svenska Akademiens grammatik. del 4. Stockholm: Svenska Akademien, 1999.

Vries, Lourens de. "Local Oral-Written Interfaces and the Nature, Transmission, Performance, and Translation of Biblical Texts". I *Translating Scripture for Sound and Performance: New Directions in Biblical Studies*, redigerad av James A. Maxey och Ernst R. Wendland, 68–98. Biblical Performance Criticism, Volume 6. Eugene, Oregon: Cascade Books, 2012.

Wendland, Ernst R. *Finding and Translating the Oral-Aural Elements in Written Language: The Case of the New Testament Epistles*. Lewiston: Edwin Mellen Pr, 2008.

———. "Oral-Aural Dynamics of the Word: With Special Reference to John 17". *Neotestamentica: Journal of the New Testament Society of South Africa* 26, nr 1 (1992): 19–43.

Westberg, Per. *Kyrkoordning 2021 : med angränsande lagstiftning för Svenska kyrkan*, 2021.